

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae de tabernaculo et uasis eius ac uestibus sacerdotum libri tres - Cod. Aug. perg. 188

Beda <Venerabilis>

[S.l.], [9. Jahrh.]

Liber III

[urn:nbn:de:bsz:31-61165](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-61165)

nequiverant, cunctis longe lateq; demonstrant. Ostendant fideles amplitudinem bonae operationis, pulchritudinem mentis & internae gratiae, quam donante dño p̄ceperant. Ut uidentes p̄xi mi bona eorum opera, glorificent patrem qui in celis est. Dicitur q; Quam amabilia sunt tabernacula tua dñe iustitum: concupiscit & deficit anima mea in aeterna dñi.

ps 83

a
H

EXPLICIT LIBER SECUNDUS

INCIP LIB TERTIVS

Exodi 27

I
I
I
I

toppanium

Precepe filius isrl̄, ut offerant tibi oleū de arborib; oliuorū purissimum, piloq; contusū, ut ardeat lucerna semp̄ in tabernaculo testimonii extra uelum, quod appensum est testimonio: & conlocabunt eum aaron & filij eius, disposito omni ornamento tabernaculi, consequenter & iam lumen lucernę praeuideatur. ut decor eius ammirabilis sicut inter diu lumine solaz, ita & uā noctu lucernalib; flammis inlustret. Neq; unquā in domodi aliq; tenebrarū locus, aliqua umbrarū possit hora reperire. Lux cauesd̄ mysticos sensus quid significat lumen lucernę, dñi in euglo declarat: qui cū p̄ parabolā dixisset: Neq; accendunt lucernā, & ponunt eam sub modio, sed sup̄ candelabrū, ut luceat omnib;: quomodo di sunt. Mox apte subiunxit: sic luceat lux ur̄a corā hominib;: ut uideant opera ur̄a bona. Lucernę ergo lucis in domodi sunt.

Matth. 5

opera iustorum, quae mentes intuentium suis exemplis inlu-
minent. Verū diligentius intuentū qđ & lucerna semp̄ in tab-
naculo dī possit ardere, fili quidē istī oleū offerre, aaron aū
& filius eius ipsā lucernam collocare uident. Quae est ergo haec
distinctio, ut ad nutriendā pp̄r oleum offerat lucē in domo dñi,
& sacerdotes lucernam componant. nisi forte hoc figurate impe-
ratur, ut fideles & religiosi auditores pp̄pta ad hoc diendū fi-
dei corda adferant. Doctores uero eis ignē uerbicaelestis, quo &
inluminē ad agnoscendū, & in flammantur ad diligendū dñm,
predicando ministrent. p̄ oleumq; pinguedinem, quae & las-
si atq; infirmi artus recreant, & gratia praestatur luminis,
interna sepe dilectio mentis, & opus misericordiae designatur.

Hinc & em̄ psalmista ait goaū sicut oliua fructifera in domo dī spera ps. 51.

ui hūmā dī mei in aeternum & in sctm̄ sc̄lū. Ac si patenter dicat:

Ergo quia misericordiae fructum indigentib; exhibui, mihi quoq;

in aeternum a dō rependendam misericordiae gratiam speraui.

Ergo filius it̄ offerant oleum, aaron aū & filius eius allato igne con-

ponunt lucernā, quae ardeat in tabernaculo dī. Offerant humi-

les auditores deuotionem pr̄sentis, & ministerio sermonis do- doctores do-

ceant eos caelestis arc̄is scientiae. Quib; regulariter in con- instantiā &

spectu sui conditoris igne caritatis ardeant, & hominib; foras

lucem bonae actionis ostendant. Notandū aū q; non in different

oleum offerre filius it̄, sed cum distinctione oleū de arborib; oli-

maxime

uarum precipiuntur: & insup additur, purissimum piloq
 contusum. Sol& namq oleum maslinum, sol& rafaninum,
 sol& de nuce t delino, alijsq diuersi generis speciebus: sed nul
 lum offerri licet tabnaculo dñi, nisi quod delignis oliuarum
 conficitur: sicut nec ignis alius quã qui de celo descendit, uel
 lux in lucernis seip ardere, uel in altare dñi debet accendi. seip
 enim sp̄i disciplinæ effugi& fictum. Offerant ergo filijs t
 oleu ad lucernam dñi. Non qualecumq delignis oliuaru, & hoc
 purissimu, piloq contusum. Offerant boni auditores sp̄itibus
 doctorib; conscientiam puram, & caritatis gratia secundu
 piloq sedulae p̄bationis ab omni nequitiae commixtione
 p̄mundata: Quae sola uidelicet intentione placendi & ser
 uendi dño uerbũ eius auditu delectat. Offerat Aron cu fi
 lijs suis igne non alienu, sed desup missum ad accendendam
 lucernam. Sicut & iam ad consummandu holocausta, ac re
 dolenda tymamata p̄dicent uerbũ doctores, non suum, sed
 dñi, p̄stantes cu fiducia: non enim non sumus sicut plurimi
 adulterantes uerbũ dñi, sed ex sinceritate, sed ex dño coram
 dño in xp̄o loquimur. Hoc igne utuntur ad illustranda cog
 nitione fidei corda audientium; hoc ad p̄ficiendam ac dño
 sacrandu holocaustu bonæ operũ suor. Hoc ad incendiu
 tymamata orationũ searum. Bene autem dñ; ut ardeat lu
 cerna in tabnaculo testimonii: Quia nuquã in seã ecclã
 semp

2 Corin. 4

denota

Lux predicationis, p̄ ū quā debet humilitas auditoris pura, quae
 hanc libenter excipiat, Immo & sollempniter inquirat, de eē. Bene uel
 dit, extra uelū, qđ appensum est testimoniat, Non enim intra ue
 lum caeli op: habemus lucerna scripturarū, ubi arcus est dñi &
 cerubim glae p̄pitiatorū obumbrant, id est agmina caelestis mi
 litie glām incarnati filii dī, quē posuit dī p̄pitiationem p̄pecca
 tis n̄ris, consona uoce predicant. Bene sequit̄, & conlocabunt
 eum aaron & filii eius, quia non omnium est sacramenta fidei pre
 di care imp̄pto, sed eoz solū modo qui & castitate fidei, & exse
 cutione ^{boni} operis ad filios summi sacerdotis, dñi uidelicet & sal
 uatoris n̄ri, p̄tinere probantur. Ceterum quisq; t̄ apuritate
 fidei, prauo dogmate aberrat, uel integritatem cognite & ser
 uate fidei, operum nequam in p̄bitate commaculat, Talis &
 si sacerdotis nomine uel p̄sona p̄minere uideatur, nihil om
 nis audieturus est a dño, quare tu uertus iustitias meas, &
 assumis testamentum meum p̄ os tuum? Tu uero odisti disci
 plinā, & cō. Quales & iacob: à collocatione lucernae dī,
 Hoc est à uerbo p̄dicationis benigna exhortatione r̄trahit, dicit:
 Nolite plures fieri magistri ^{fr̄ mei}, scientes quō manus iudi
 cū sumitis, Illud uidelicet iudicium qđ p̄missum iam dudū p̄ sal
 mistae uoce p̄missū. Bene uel adhuc additur, & usq; mane luceat
 corā dō. Cū enī transacta seti nocte huius mane futuri ^{seti} claru
 erit, De quo ^o p̄ph̄ta dicit. Mane ad stabo tibi, & uidebo: 7 ^{p̄ 5}

Malach. 4

Non iam ultra lucerna indigemus librorum, apparente & illustrante nos uera luce mundi. De quodico & ppheta: Uobis uentibus nomen meum orietur solus sitis. Et p̄ cuius erit cultus p̄ successiones eorū a filiis n̄r̄. Et haec clausula sic & p̄cedentia, quae de tabnaculo ac uasib; atq; utensilib; ei dicta est ^{sunt} spiritali magis sensu quā carnali intellegendū atq; exponenda est. Qui modo em̄ iuxta litteram p̄ cuius esse poterit cultus officii sacerdotalis, ubi & ipsū sacerdotiū & tabnaculū, in quo gerebāt, & p̄p̄t̄s cui gerebant, iā dudū cōcessauerunt. Unde constat hoc in sc̄a eccl̄a uerbu eē complendū, ubi succedentib; sibi p̄ ordine doctorib; simul & auditorib; ueritatis, nūquā deerunt spiritalis & filii n̄r̄, qui domū dñi dona pietatis offerant; & filii aaron, id est ueri sacerdotis n̄r̄, qui illis lucē uerbi ministrent. Donec completo sc̄i huius statu, & ipso quoq; tabnaculo di toto, id est uniuersa electorum multitudine ad regnū celeste translata, non erūt ultra qui ab hominib; erudiantur, ^{homines;} cū sit d̄s om̄a in om̄ib;.

Exod. 28

Adp̄lica quoq; ad te aaron fr̄m tuum cum filiis suis de medio filiorū n̄r̄, ut sacerdotio fungantur tibi, aaron ^{dat} nabath, & abiu & heleu ^{has}, & ithimar. Descripta sac̄ra tabnaculi, consequenter sacerdotes qui in eo ministrent, ordinant. Quorū quidem ordinatio & habitus recte eccl̄e sacerdotib; congruit. Ita ut omne quod illic in ornatu uestium clarum extrinsecus fulgebat, hoc intellectū spiritaliter in ipsis sacerdotū n̄r̄ū meritib; altū in t̄sem

neat 27

Hoc in eorum acubus p̄cederis fidelium meritis foris gloriosum
 clarescat. Unde apte precipitur moysi, ut ad pharaonem & ad seuaaron
 fratrem suum cum filiis de medio filiorum israel ad fungendum sacerdo-
 tium coram domino. Necessesse est enim, ut quicumque ad maiorem in secula ecclesia
 gradum promouendi sunt, Maiora mentis industria sese ad legem dei
 applicent: id est diuinorum obseruantiae mandatorum sollemnitate
 p̄cederis animo copulentur: hoc est enim eos qui sacerdotio func-
 turi sunt, de medio filiorum israel ad moysen applicari, presules
 ac doctores seculi ecclesie communem uitam electorum singulari men-
 tis culmine transcendere, & familiaris inspectione quodam genera-
 liter omnibus electis, quid uesit paucis p̄fectioribus speculiter adten-
 dere loquatur. Ut altiori excellentiae electorum ad altiora pos-
 sint progredi puenire. Nam quod fratrem suum moysi cum filiis in sa-
 cerdotium ordinare precipitur, quid nobis aliud in ista com-
 mendat, nisi quod omnes qui officium doctoris solum tenent, tanto debent
 studio & amore meditationi diuinae legis adherere, ut quasi
 gemina indeantur cognatione coniuncta: neque hoc quod p̄missi filiorum
 aaron p̄ ordinationem cum igne alienum offerent coram domino, igne cae-
 lesti perierunt, ac significatione miserabilis nostri temporis aber-
 rant, ubi nonnulli sacerdotum ac doctorum loco potiti, quod dictu
 quoque graue ac lugubre scitum est, Dum ignem cupiditatis ignis sup-
 nae dilectionis ante ponunt, igne supernae uitae adsumunt.
 Quorum p̄p̄tium damnatio temporalis est filiorum aaron moysi

figurata. Quam uis excellentioris figura misterii, quomodo tabernaculum cum ornatis: ac uasis suis sciam designant ecclesiam, pulcherrima uisutum siue personarum fidelium uarietate distinctam. Ita & iam summus eiusdem tabernaculi sacerdos figuratens & ueripontificis ihu xpi, qui semetipsum obtulit oblationem & hostiam dōp nobis in odorem suauitatis. Qui & iure potest fr̄mōsi uocari: quoniam amplius alteri fr̄no est foedere conexus quā xpi moysi. Legi gratia nouum testamentum uideri. Cum & ipse moyses tale de eo testimonium reddat, dicit p̄pto quē docebat: p̄ph̄cā de gente tua & de fr̄ib: tuis, sicut me suscitabit tibi dñs dñs tuus, ipsam audies. Et paulo post ex p̄sona dñi suscitabo eis de medio fr̄um suoz similem tui, & ponā uerba me in ore eius. Cuius operibus: ammirandis, quae nemo alius fecit, recte habitus aaron mirari uarietate insignis comparatur. Vel certe uestes aaron multifarie omnem electorum eorum in uaria p̄sonarū meritorū q: distantia xpo adherentem designat. Iste apto quia: Quicumq: enim baptizati estis in xpo xpm induistis. Cum autē in p̄sona aaron dñm saluatorem figuratē in sinuatum accipimus: quid filios aaron, quā & ipsi in sacerdotum uncti sunt, nisi aptos xpi, aptos q: successores, & cunctos fidelium magistrōs significare dicamus. Haec quidē ita principaliter de dño possunt accipi: sed nos magis in eis quae ad significantiam m̄ne in dño p̄ae conuersionis p̄tineant, Quaeq: ad correctionē

Deut. 18.

p̄ph̄cā

Gal. 3.

m̄m̄m̄m̄
F
r̄m̄m̄
a
aaron
Quae scriptu
q: in h̄i quip
Sapienter a
tq: replen
tatis, quon
tri altaris
nō, seu uerbo
adatum: Op
rem: Non sup
quam: Non p
p̄talem benig
p̄tinentem
s̄ autem ue
numeralē, tō
tacent uestim
f̄m̄m̄m̄
uocūq: h̄m̄m̄
p̄m̄m̄ inf̄que

mōrum respiciant morum, decō & inuerti SEQUITUR = III =

Faciesque uestem scām, ^{fr̄ tuo} In gloriam & decorem: & loque
ris cunctis sapientib: corde, quos repleui spū prudentiæ. Vt fa
ciant uestes acron, In quibus sc̄ificatus ministr̄ & mihi: Ue estes
sc̄iæ acron quas illi moyses fecit, opera sunt iustitiæ & sc̄itatis

Quae scriptura sacre legis rectorib: habenda commendat̄: quoz
q̄ in his qui precessere in xp̄o, exempla quae imitentur ostendit.

Sapientes autē corde quos ad faciendas eas dem uestes d̄i spū pruden
tiæ repleuit, ipsi sunt prophæae & apti, ceteriq̄ doctores ueri
tatis: qui nobis aptissime quomodo uiuere sacerdotes, & minis
tri altaris qualiter docere debeant, siue exemplo sue actio
nis, seu uerbo exhortationis ostendunt. Quibus est illud apti
aditum: *Opōst̄ enim ep̄m sine crimine eē, ut d̄i dispensatio*
rem: Non supbum, Non iracundum, Non uolentum, Non su
pbum, Non percussorem, Non turpis lucri cupidum. Sed hos
pitalem benignum, sobrium, sc̄m, iustum, continentem, am
plectentem eum qui locdm doctrinam est fidelem sermonem.

Tit. 1

Haec autem uestimenta erunt quae facient. Rationale & sup
humeralc, tōnicam & lineam strictam, cidarim & balteum.
Facient uestimenta sc̄i acron fr̄ tuo & filius eius, ut sacerdotio
fungantur mihi. Accipientq̄ aurum & iacinctum & purpuram,
coccūq̄ bistinctum & br̄ssum. Quomodo haec singula facta sint,
plenius in sequentib: explicatur. Rationale uai pectoris habitus.

uestibus sacerdotum

Cap. III

Suphumeralē est humerorum, Tunica & linea stricta, est idest
 camisia totum corpus operiunt, Cidaris caput ornat, Balteus
 utramq; tunicā simul & suphumeralē . . . istius ad corp: aptat.
 Quibus, ^{VI}inclumentis inferius septimum iungitur & octauū femina
 lia uidelicet linea, ad cooperiendum carnem turpitudinis, &
 Lamina ^{III}aurea sup eidarim, quae titulo nominis dñi ceteris
 altior omnib: emnebat. Lineam au strictam dic, quō adheret
 corpori, & ita ^{III}asta erat adstrictis manib: ut nulla ei omnino
 ruga in eēt. Ascendebat autē usq; ad crura. Unde & grece ^{III}pede
 ris, id est talaris uocabatur. His octo generib: uestiū pontifex temp
 sacrificiū solebat indui. Equib: erant ^{III}iu & minoris ^{ordinis} sacerdotib:
 concessa, feminalia uidelicet, linea ^{stricta} tunica, & balteus & cidaris.
 Decebat enim ut quo maiore quis gradu eēt insignis, & copulatio
 & uisitu actib: admirandis fulgeret. Cuncta autem sunt
 de auro p̄tiosis colorib: quia nil uile ac sordidum in sacerdotis
 ore uel opere debet apparere. Sed cuncta quae agit unuer
 sa quae loquitur, omnia quae cogitat, & coram omnib: preclara,
 & in conspectu interu arbitris oportet eē gloriosa. IIII

prodignus

Facient autem suphumeralē de auro & hincincto ^{h. ac} purpura
 coccoq; distincto, & bis for & ostra opere polimito. Quoniam in
 humeris ^{onera} portare solemus, quic suphumeralē pontificis, nisi la
 bores bonorum operū, quae iugiter coram dño ferre debet, & osten
 duntur. & apte primo de suphumeralē faciendop̄cipitur:

Quia quisquis ad sacerdotium magisterium quod populi di-
 mouendus est, primum eius debent opera cognosci: ut dum hoc
 quod foras omnibus patet & irrephensibile paruerit, conuenienter
 ex tempore & iam integritas cordis eius & fidei sinceritas seruetur.
 Super humerale ergo quod in humeris gestabat pontifex, illud eu-
 angelicum onus accipiamus, De quo dominus ait: Iugum enim meum
 suauis est, & onus meum leue est. Quod manifestius alibi nobis
 commendans aiebat: Siquis uult post me uenire, abneget semetip-
 sum, & tollat crucem suam cotidie, & sequatur me. Fit autem
 idem super humerale de auro & hyacintho & purpura, coccoque
 bifincto. De auro uidelicet & ante omnia in habitu sacerdotis
 intellectus, principaliter emicet. Cum autem hyacinthus qui
 aërio colore resplendet, adiungitur, ut pomum quod intel-
 gendo pendet, non ad fauores infimos, sed ad amorem caeles-
 tum surgat: nec dum suis incantibus laudibus pascitur, ipso & iam
 ueritatis intellectu uacuetur. Auro quoque & hyacintho purpura
 permiscetur. Ut uidelicet sacerdotale cor cum summa quae predicat
 sperat, in semetipso & iam suggestiones uitiae, respiciat, eisque ex
 regni potestate contradicat. Quatenus nobilitate sempiternae
 regenerationis aspiciat, & caelestis regni sibi habitum moribus
 defendat. Quamuis, ut superius dictum est, in purpureo colore
 possit ipsa effusio sanguinis christi, & diuersarum tollerantium pres-
 surarum intellegi. Ipsa enim est crux quam sequentes dominum cotidie

Matth. 11.

Luc. 9.

ferre iubemur. Unde merito talis species inter alios humerosa
cerdotis resulget, ut ipsum ad patiendum aduersa semper docere
esse paratum. Auro autem, hyacintho^h ac purpurae bistrinctus
coccus adiungitur; Ut ante inter iudicis oculos omnia iustitia
bona ex caritate decorentur: ut cuncta quae coram hominibus ru
tilant, haec in conspectu occulti arbitris flamma intima ardo
ris accendant. Quae scilicet caritas qua dominus simul ac proximus
diligit, quasi ex duplici tinctura fulgescit. Sed cum mens ad
praecipua caritatis contenditur, restat procul dubio ut per absti
nentiam caro maceretur. Unde & bistrincto cocco tostato bistrinctus
adiungitur. De terra & enim bistrinctus nitenti specie oritur: &
quae quid purissimum, nificandens decore mundiciae corporalis
castitatis designatur. Quae uidelicet torta pulchritudinem super
humeralis innectitur. Quia tunc castimonia ad perfectum mundi
tiae candorem ducitur, cum per abstinentiam caro fatigatur.
Potest de cocco quinguis specie resulget, et hoc non in conuenien
ter dici. Quia tostasse ideo bistrinctus fieri preceptum sit, quod
ignis duplicem habere uim solet, urendi scilicet & lucendi.
Cuius naturam imitari praesulem in uerbo nimirum doctrine sa
lutaris oportet, ut & lucem uidelicet scientiae desiderantibus
aperire, & rubiginem peccatorum in contemptoribus, cur & in
crepando comburere. Cum enim auditoribus suis dulcissimam
scripturarum artem, uel siue miracula, aut parabolas domini.

~q~x.

euangelicas exponit, uelut in habitu suo fulgur lucis ostendit.
 At cum propter uiam supbientium commemorata aeterna ultio
 ne peccati, quasi terrorem flammae uorantis in eodem aspectan
 tibus demonstrat. Neq; enim quisq; uerbu faciens ad pplm uel
 solu in crepandis prauorum reatib; uel solum debet scripturati
 referendū in sistere secretis. Ne uel de peccatorū tantum modo
 correctione disputans, forte minus libenter audiat: uel mis
 teriorum tantum abditā referans, minus fortasse eis quos emun
 dāre debuit proficit. Sed cum ex utraq; sermonem temperat, &
 sua ueritatem uidebet & caelestium secretorum audientib; pandendo,
 & correctionem mox, p quam horum participes fieri ualeant sua
 dendo, quasi in habitu suo pontifex cocci fulgorem
 demonstrat. Duas horas iunctas habebit in utroq; latere sum
 mitatum, ut in unum redeant. De hoc in sequentib; ita dicit. Fecit
 igitur super humerale de auro, hyacintho & purpura. & paulo post.
 Duasq; horas inuicem copulatas in utroq; latere summitatum. Ex
 quo utri simile uidetur, quod duplicata ueste coniunctae sibi fue
 rint orae utriusq; partis in utroq; latere a sursum usq; deorsum.
 Ita uelut in medio uestis in uentū oculis foris apparet, & in medio
 uero aliud interius lateret. Sed orae utrorumq; coniunctae
 usq; ad extremos angulos ad inferiora descenderent. In quo
 quid aliud nobis triplicem intellegendum, nisi ut cum bonis foris
 opera proximis ostendimus, Eadem interius corā dno integra

seruiemus? Ne unquam uel castitatem purae cogitationis minor
 pie actionis perfectio sequatur; Vel perfectionem quae uideatur ope
 ris imperfectioris, mentis intentio ex parte solitariam relinquat
 sed quasi duae orae suphumeralis sibi uicem copulentur; Dū
 omnia quae foris bona monstramus, intus pura & simplici inten
 tione deo placendi gerimus. Et hoc in utroq; latere suphumer
 lis, ut inter aduersa & prospera concordis semp actione & cogi
 tatione conditori nostro seruiamus. Deserit namq; breuiore la
 tiorem, ac discordante mensura in unum redire nequeunt, sicut ex
 trinsecus bona facere p aeterna r & tributione cernimus, inten
 tione placendi hominib; in se r & omentis implicamur; huma
 ni q; fauoris magis, uitae inuisibilis progemur requirimus. Ipsaq;
 contextura & cuncta operis uarietas erit ex auro & hyacintho &
 purpura, coccoq; bistincto & brisso r & ostra r in omnia parte su
 phumeralis aurum, in altero hyacintho, in alia rarsum alu atq;
 alii colores fuerunt, sed omnes colores utiq; p omnia cum autē ipso
 fuere contexti. Quia nimirū in actione sacerdotali numquā
 aliqua magnarū uisitatum uel ad horam debet intermittere, sed
 semp auro sapientiae lucidus, semp hyacintho spei insupriace
 rectus, semp regni caelestis purpura aduersus uitiae, bella
 magnanimis, Semp cocco bistincto geminae dilectionis flam
 meus, semp r & ostra brisso castigatōe carnis sacerdos siue doctor
 fidelium debet esse nitidus. Sumesq; Lapidēs duos onychinos, &

At castitate

11

sculpet in eis nomina filiorum isrl: sex nomina in lapide uno,
 & sex reliqua in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum, ope
 re sculptoris & celatura gemmaru sculpet eos nominib: filioꝝ
 isrl, inclusos auro atq; circumdatos: & pones in utroq; latere sup
 humeralis memoriale filius isrl. Tres obcausas aaron nomina
 patriarcharu inter sacrificia semp in humeris, sicut & in pecto
 re portabat: Videlicet, ipse fidem uitamq; patriarcharum me
 minis & imitari: Ut duo decim tribuum, quae de his ^{nati sunt} orationib:
 & sacrificiis memor existeret. Ut idem ppls scripta in ueste psu
 lis sui patrum nomina uidens, curat & sedulo ne uillorum me
 ritis deseseens, ad erroru contagia declinet. Ad hoc enim ual
 quod dictum est, & pones in utroq; latere sup humeralis memori
 ale filius isrl. Hunc quoq; pontifex in sup humerali nomina gestat
 patriarcharum. Cum doctor quisq; siue psul ecclae, in omnib:
 quae agit, patrum prececlentium facta considerat. Atq; ad
 eorum imitationem uitam dirigere, & onus euuangelicae pfee
 tionis ferre satagit. Quae uidelicet nomina patrum apte in
 lapidib: preciosis sculpi iussa sunt. Lapidet quippe preciosi
 operasunt uisutum spitalium. Habet qu & sacerdos in hu
 meris lapides ptiolos, & in eis nomina patrum inscripta. Cum
 & ipse claritate bonorum operum cunctis admirandis exsti
 terit, & eandem claritatem non se nouiter inuentam, sed
 antiqua sibi patrum auctoritate traditum esse docuerit.

25
Duplici autem ratione haec in humeris postat, ut & ipse precep-
tis dominicis humiliter subditus incedat, & auditoribus suis
semp caelestia siue sua siue patrum exempla quae sequantur
preponat. Aperte & iam huiusmodi lapides includi auro atq; circū
+ submitti. clari. Auro namq; uel intellectus, ut sup^{de} dictum est, uel certe
caritas insinuatur. Quia sicut aurum in metallis ita caritas uir-
tutibus prestat uicem. Includuntur uero auro lapides &
circum dantur preciosi, cum operatio iustitum ad eopu^{de} un-
diq; uersum intellectu circumspicitur, ut in lineis uitiorum
latere, nil remanere sordidum pmittatur. Cum ipsae iustitae
ita uinculo caritatis continentur, ut nulla rerum mutabili-
tate a suo statu ^{de} peidere, numquam de habitu sacerdotis tor-
pente mentis custodia ualeant plabi. Bene autem sequitur:

Postabitq; aaron nomina eorum coram dño sup utrumq; hume-
rum ob recordationem. Sacerdos namq; ob recordationem,
nomina patrum sup utrumq; postat humerum, cum diligen-
ter omni hora precedentium scōz uitam ppendens, & in ad-
uersis & prosperis iustitum semp ornamento munitur. Quae
2 Corin. 6 tenus iuxta uocem pauli, parma iustitię a dextris sinistris
q; gradiens. Cum ad sola quae anteriora sunt nititur, in nul-
lo dilectionis infimae latere flectatur. Facies & uncinos ex
auro, & duas catenulas auro purissimo sibi inuicē coherentes,
quas inseres uncinis. Uncinos quos dicit, in sup mis erant un-

gulis sup humeralis fabre adfixi. Catenule autem quas iungit,
 non in ipso sup humerali, sed potius in rationali, hoc est in superi
 orib. eius angulis panulos aureos uidentur fuisse adnexae.
 Ut cum in duceretur pontifex, catenule quae de rationali pen
 debant, possent cum uncinis sup humeralis adnecti: Quatenus
 utraq; sibi mutuo firma positione cohererent. Scriptum namq;
 est a pestibus in posteriorib; fecerunt in rationali & catenulas
 sibi inuicem coherentes de auro purissimo, & duos uncinos, toti
 demq; anulos aureos. Porro anulos aureos posuerunt in utro
 q; latere rationalis. Equib; penderent duae catenae aureae quas
 inseruerunt uncinis, qui in sup humeralis angulis eminebant.
 De quorum figura melius in rationalis expositione tractabit.

Rationale quoq; iudicii facies opere polimito iuxta texturam
 sup humeralis ex auro huicincto & purpura, coccoq; distincto
 & brisso & ostu. Quadrangulum erit & duplex mensuram
 palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. Ope
 re polimito opere multifario dicit. Sicut autem in sup hume
 rali operum perfectio, ita in rationali iudicio, quo pectus sacer
 dotis tegebatur, simul & ornabatur, cordis & cogitationum ei
 castitas exprimitur. Et bene post sup humerale rationali iudi
 cii sequitur. Ut cum ante homines quis innocens manib; ap
 paruerit, multo magis in conspectu summi iudicis mundus
 corde assistere contendat. Omnia agens industria, ut quicquid

foris erga proximos agit, aut iudicat, Totum ex regula inter-
nae rationis probatum, ac suo conditori placidum fulgeat.

Item rationale iudicium sacerdos in pectore ferre precipitur: Quia
debet rector subtili semper examine bona malaque discernere,
& quae et quibus, quando et qualiter congruant, studiose cogitare.
Duplex autem factum est rationale, ut facilius lapidum pon-
das sustineret. Sed haec duplicatio uestis in legalis pectore
sacerdotis, typice nos ammonet, ut rationem nisi & animis
& inuisibilis intus arbiter probet, & numquam foris humana
existimatione rite contempnat. Se ueritate duplex impetrato
re ferimus rationale iudicium, quando & ea ^{que} de fide ueritatis
ac uita inuisibili loquimur aut cogitamus, ratione fixa subsis-
tunt, & ea quoque quae uisibiliter agimus, aut agenda dis-
ponimus, aequo iudicio iustae discretionis probantur esse librata.
Quod autem mensuram palmi habebat, per quadratum conatum
infatigabilem ac perpetuum pie intentionis ostendit. Qui enim
palmo aliquid metetur, summo itaque conamine dispersis di-
gitis manum extendit, ut possit mensuram querere plene
& absque scrupulo dubi & atis tenere. Unde merito sicut per ma-
num operatio, ita per palmum exprimitur ipsa inflexibilis con-
tentio bonae operationis. Dum suam quisque dexteram in uer-
sa quae ualida & insignia iustitiam dilatare satagit.
& bene idem rationale tantum longitudine quam in latitu-

dine mensuram palmi habere precipitur: quia siue in longi-
 tudinem uitae aeternae desiderium mentis erigat, seu in lati-
 tudinem caritatis erga curam proximi suum in eandem affectu;
 necesse est poma cor sacerdotale nequaquam segne & desi-
 diosum manere. Sed ardente semp studio extendi ad conprehē-
 dendum brauium supernae uocationis di in xpō ihū. Ponesq; in
 eo iiii ordines lapidum. In primo uersu erit lapis sardius & to-
 patius & smaragdus. In secundo carbunculus, saphirus & iaspis.
 In tertio laryngius, achates & amethystus. In quarto crisolitus, onyx
 chinus & beryllus. In clusi auro erunt porchini suos, habebunt
 q; nomina filiorum isrl. Duodecim nominib; eglabuntur singuli
 lapides nominib; singuloꝝ, p xii trib; Haec gemmarum positio
 diuersarum in rationali, multiplicem uariarum uirtutum de
 signat. Quae concordis serie disposita in sacerdotis debet & corde
 semp apparere. Singuli autem lapides singulis patrum nomi-
 nib; inscribuntur, dum scōrum uitam rector inspiciens, qui quib;
 maxime uirtutum operib; floruerunt, sedula inquisitione ser-
 uatur. Et cuncta in abditi sui pectoris meditando colligere,
 atq; operando pferre satagit. Neq; enim sine cessatione sa-
 cramenti, ita utraq; uestis lapidib; p̄ciosis redimita, ac patrum
 nominib; insignata est. Ut ipsa nomina in sup̄ humeruli quide
 duob; lapidib; unus eiusdemq; generis, in rationali uestib; xii
 nominib; diuersi generis inscripta sint. Sed quid patres in la-

operatione

pidib; præiosis unius atq; dissimilis generis sculpti sunt, sig-
nificat aperte quod una fides in dñm, eadem caritas, communis
spes uitae caelestis omnium corda patrum replet &. Quod
uero diuersi generis dixit Lapidib; idem inscripti sunt, de-
nuntiat figurate quam multiplex est uarietas & grā bonorū
operum, quibus præfata scōrum fides, spes & caritas confir-
mata refulget. Quod in rationib; uui ordines fuerunt, &
horum singuli quiq; tres habere lapides, Quod nobis intima-
runt triplice, nisi ut in uisitatib; quae distinguuntur uui princi-
pales, fidem scāe trinitatis non fictam teneamus. Quattuor
namq; ordines gemmarum habet in pectore sacerdos, quan-
do omne quod agit, prudentia circum spectum, fortitudi-
ne firmum, iustitia eximium, temperantia a malis omnib;
fuerit scētum. Sed idem ordines ternas habent gemmas,
Cum eadem prudentia, fortitudo, iustitia, temperantia scāe
trinitatis fuerint fide consecrata. Quia enim fides nra in p-
senti fide & operatione ^{recta} consistit, Aperte sacerdos ut operatio-
ne sit precipuus, quattuor uersus gemmarum in pectore
habet. Ut uero cum operib; fidei sinceritate sit castus, ter-
nas in singulis uersib; habet gemmas. Quatenus omnib; sese
intuentib; & uere fidei confessionem, & exempla semp bone
actionis ostendat. Ut et ipsa imitatione rectae fidei & opera-
tionis summae membra sacerdotalis actus, & cogitatus,
X mereantur effici. possumus sane in uario decore lapidum non solū claritate
multifariam sacerdotalis animus

Verum & iam sp̄italium accipere crismata institutum, ac mi-
 racula sanctuum. De quib; ipse dñs apostolis: infirmos inquit, *Matth. 10.*
 curate, mortuos suscite, Leprosos mundate, Demones
 eicite. Et iterum: Signa autem eos qui in me credunt, haec se- *Matth. 16.*
 quentur: in nomine meo demones eiciunt, Linguis loquuntur
 nouis, serpentes tollent, & si mostiferum quid biberint, non
 eos nocebit. Verum siue hoc, siue illud, siue utrumq; designent,
 Recte duodenarius in rationali numerus fieri p̄cipitur:
 ut eorū solum modo actus & miracula, qui apostolicae fidei &
 caritatis unitatem sequuntur, accepta dō esse no uerimus. Ceterum
 si quis loquatur linguis, si quis facultates pauperib; *1 Corin. 13.*
 om̄i tribuat, si quis tradat corpus suum ut ardeat, si unita-
 tem catholice caritatis non habuerit, nihil sibi prodest. Rec-
 te & iam duo lapides onychini sup humeruli eodem duode-
 nario erant patrum numes & sculpi. Ut doctrinam fidemq;
 apostolor; utriq; ppti, iudeor; uidelicet & gentium, p̄ futurū
 esse designarent. Iuxta quod idem intellectu ali hierst̄m,
 hoc est ecclae suae dñs p̄ proph & con manifeste dicens p̄misit
 Ad dexteram enim & ad leuam penetrabis, & sementium gen- *Esa. 54.*
 tes hereditabis. Quod autem onyx rubri festus est se colo-
 ris singulos uidelicet habens cingentib; ^{albis} homin; Quis non uide-
 at quod uel ardorem caritatis, uel lucē designet & scientias,
 comitate bona castitatis: Cuius modi lapidib; inscriptu

patrum uocabula gestat sacerdos, & ^{exemplo} cum exsecutus p̄cedenti
uniuersorum, caritati, castitati, humilitati, doctrinae, & ceteris
q̄ uisutum operib; uigētudum impendit. Et hoc in utroq;
humero, ut siue iudeus quis seu de gentib; adsit, claritatem
semp̄ in doctore ueritatis & pietatis, p̄ quam ipse ad meliora
p̄ficerit, aspectat. **F**acies in rationali catenulis sibi inuicem
coherentes ex auro purissimo, & duos anulos aureos, quos pones
in utraq; rationalis summitate. Catenasq; aureas iunges ani
lis, qui sunt in marginib; eius, & ipsarum catenarum extrema
duobus copulabuntur uncinis in utroq; ^{laure} sup humeralis, quod
rationale respicit. Ordo operis, quantum nobis uidetur, hinc
enim fuit. Duo erant uncinis sup̄ in duob; sup humeralis angu
lis impositi, & duo cūtra anuli in duob; rationalis anulis sur su
Et quib; pendeant duae catene aureae, quae temp̄ induendi
inserebantur uncinis, qui in sup humeralis angulis eminebant.
Et in sequentib; aptius scriptum est: ut sup humerale & rationa
le mutuo neckerentur. Quorum superior conexio huc usq;
descripta est. Sequitur autem de inferiori, quae erat subius
ascellae, scriptura ita subiciens: **F**acies & duos anulos aure
os, quos pones in summitatib; rationalis, & in oris quae e regione
ne sunt sup humeralis, & posteriora eius aspiciunt. Quod dicitur,
& in oris quae e regione sunt sup humeralis, non significat
in oris sup humeralis, sed in oris illis quae e regione sunt sup

humeralis, hoc est in oris rationalis. Quae uidelicet orae e
 regione sup humeralis sunt. Anuli enim illi qui multum &
 infimis erunt angulis rationalis, habebunt contra se mutis
 q' latere sup humeralis aeq' anulos alios, quib: ipsi uittis ligon
 11 tib: iungerentur. De quib: subsequenter adiungitur. Nec non
 12 & alios duos anulos aureos, qui ponendisunt in utroq' late
 13 re sup humeralis deorsum, quod respicit contra faciem iunc
 14 turae inferioris quia de iunctura superioris, quae erit sup
 scapulas, ante dixerat. Inter quas uidelicet iuncturas
 hoc distabit, qd' superior catenulis, inferior ^{erit} uittis facta
 15 ligantib: Unde apte subiungitur. Et in string & uittis
 16 nale anulis suis cum anulis sup humeralis uittis hyacin^{ina}
 17 ut maneat iunctura fabre facta, & a se inuicem rationale
 18 & sup humerale nequeunt separari. Non autem putandū
 est utrumq' indumentum simile terminatum: Nam ra
 tionale, quod mensuram palmi in altitudine, sicut & in
 latitudine habuit, non multo amplius quā impectus solū
 tegere sufficiebat. Sup humerale autē usq' ad cingulum
 ptingebat, sicut in posteriorib: manifestissime ostendit,
 ubi scriptū est. Haec & ante & retro ita conueniebant sibi,
 ut sup humerale & rationale mutuonecterentur, strictu
 ad balteum, & anulis fortius copulata. quos iunge
 19 bta uittis hyacin^{ina}, ne laxae fluerent, & a se inuice
 20 N. ut aptare possit cum sup humerali contra faciem dīe iuncturae inferioris.

mouerentur. Haec de ipsa conexione suphumeralis & ratio-
nalis secundū litteram dicta sunt. Quia uero, quod sepius dic-
tum est, suphumerale ad operum consummationem bonorum,
rationale autem ad significandam cogitationum mundiciam
pertinet. Conexio quae haec in alterutrum sociat, recte illam
mentis industriam figurate denuntiat, quae doctorum fide-
lium intellectus ac fides eūius operatione coniungitur. Ma-
net enim iunctura fabrefacta, ut a se inuicem rationale
& suphumerale nequeunt separare. Quō tanta eruditio-
ne, tanto operis studio preminet rector, ut nihil ex eis quae
facienda esse cognouerit, in defectū relinquatur: nil ex eis
quae recta facere cernitur, in curiam cordis iustitiae rectitu-
dinis puet. Defluunt namq; indumenta pontificis, & a se inu-
icem mouentur, si uel decus operis boni minor cordis custodia
sordidat, uel castitatem purae cogitationis integritas, sequi-
tur perfectae actionis. Sed ne haec ab inuicem ualeant dissolui,
Habeat sacerdos in rationali duas catenulas ex auro purissi-
mo, id est continuationē castae & non fictae dilectionis cordi
suo firmiter adfixam, quae numquā manus & linguam illi-
us ab aequitate puri sensus dissentire permittat. & bene duas,
ut & in his quae ad diuinę cultum seruitutis, & in his quae ad
fraternae subsidiū necessitatis pertinent, recte ornatus. ^{since}
dit. Et quidem ante opus caritatis p catenulas ex ^{pmit}

aureas: quia sicut catenula ex plurimis auri uirgulis una
 contextitur, ita caritas ex multifaria uirtutum operatione
 perficitur. Quas profecto uirgulas exponens ap[osto]lus ait. Caritas
 patiens est, benigna est, caritas non emulatur, non agit prope-
 rum, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt,
 non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate,
 congaudet autem ueritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia spe-
 rat, omnia sustinet. Habeat autem & anulos aureos, e quibus eae-
 dem catenae pendent, id est uigem memoriam propter & nun-
 quam finiendae claritatis in caelesti patria. Ex qua solum
 memoria fieri consuevit, ut continua nobis possint uincula
 caritatis manere. Habeat duos uncinos super humeralibus angu-
 lis anulis eminentes, quibus inserantur catenae, hoc est in ipso exor-
 dio cuiusque bonae actionis habeat firmam deo placendi intentio-
 nem, quae apta sit pro omnia suscipienda & continenda in se-
 dilectioni dei & proximi. Ita ut siue prospera seu aduersa quae-
 que currerint, nunquam saluberrimae pie deuotionis r[ati]o in aculeo
 laxet, hoc est namque sacerdotem in utroque humero uncinos, qui
 catenulas rationalis excipiant, habere, & in prosperis eum &
 in asperis rerum euentibus fixum deo placendi studium generet, & hu-
 ius intentione studii in ipsius simul & proximi amore firmari.
 Inserunt ergo se uncini super humeralibus catenulis aureis, quae de
 rationalis summitatibus offerentur, cum ea quae mens ratio

1. Corinthy 13

nabiliter de interna luce caritatis degustat, mox alacritas bene operandi libenter amplexatu suscipit. Fortecitius habitus rationalis pulcherrimus a pectore sacerdotis relabatur, si non eu adcelerans bono operis uncinis qui continentia adprehendat. Subrogentur eisdem catenulis in auxilium. & uttae hinc & inde, quibus uterque sacerdotis habitus adinuicem copuletur, id est ligaturae desiderii caelestis fortissime, quae anulis aureis inmissae sup humerale cum rationali constringunt. Cuius cognitae luce patriae penitis, in illam ineffabilem gratiam suspiramus. Utiq; ut hanc intrare mereamur, concordiam semp fide & uita, opere & professione. In tabernaculo praesentis ecclesiae dno seruire studemus. Quod au sup humerale strictum erat balteo, ut in sequentibus ubi pontifex induebatur, aptius indicatur, & de sup humerale, inquit, inpositum. Quod stringens balteo aptauit rationedi. Quis non uideat quod custos bonorum operum fidelissima uisus est continentiae. De qua dñs in euangto. ^{inquit} Sin ergo lumbi uiri pincti, & lucernae ardentes. Lumbi uero ^{uidelet} pincti, p continentiam; lucernae ardentes, p operationem iustitum. Postabitq; aaron nomina filiorum isrl in rationali iudicii suppectus suum, quando ingreditur scu aru, memoriale u. coram dno in aeternu. Semp quidem opost & sacerdotem memoria non patru in pectore suo ferre: sed p maxime tunc quando ministraturus coram dno ad altare ascendit, ut quo sacratius est ministerium, eo sollestius toto sp.

Luce. 12

mundans studio, tota industria mentis exornans & corporis,
 scōrum exempla respiciat: Horumq̄ sedulus imitator exis-
 tens, aptum se diuinis exhibere cur& aspectib: Item nomina
 filiorum isrl̄ Aaron suppectus suum memoriale coram dño
 posita in aeternum, Quando p̄sul quisq̄ fidelis numquā ^{uictor} eoz
 quib: p̄latus est, curam intermittit habere: sed uitam aet̄
 illorum & exhortando, increpando, consolando, Ipse confortare,
 & confortandum tātandūq̄ dño crebris in orationib: commen-
 dare satagit. Pones autē in rationali iudicii doctrinam & ue-
 ritatem, quae erunt in pectore Aaron quando ingreditur corā
 dño. Ideo doctrina & ueritas in rationali iudicii siue litteris & ^{est}
 impressa, seu ^{luc} nomini, eadem ueste indutus meminiss& festudis
 doctrinae & ueritatis inquirendis, p̄nauitem curandis ri-
 mandisq̄ saecularib: negotiis, p̄receptum sacerdotum fuisse
 consecratum: Ut quod exterius typicum in ueste p̄fulgebāt,
 lucis in corde ueraciter expressum coruscaret. Item doctrina
 & ueritas erant in rationali positae, ut apte figurar&ur quia
 uestis illa non solum legalem induebat pontificem, sed & euan-
 gelium p̄nuntiabat, uel ipsum uidelicet dñm, de quo scriptum
 est: Quia lex p̄ moysen data est, gratia autē & ueritas p̄ ihm̄ xpm̄ ^{Ioan. 1.}
 facta est. Uel certe aptos om̄s eius, immo eiusdem gratias &
 ueritatis p̄cones. Et gestabit iudicium filioz isrl̄ in pectore
 suo in conspectu dñi. Semp̄ sacerdos iudicii filioz isrl̄ in ^{in pectore suo} con-

specu dñi gestat, Cum sub ditorum causas prosola interm
iudicis intentione discutit: Ut nihil se ei humilitatis admisce
at, In eo quod diuina positus uice dispensat. (V)

4. **F**acies & tōnicam sup humeralis totam hracinetinam. Tōnicam
dicit sup humeralis, cuius pars non minima sup humeralē tege
batur, Ad distinctionem tunicae quae erat interioris lineae, qui
rum pariter meminit superius, dicens: Haec autem erunt uesti
menta quae facient: Rationale & sup humerale, tunicam &
lineam strictam. Interior autem erat linea siue bissima, quod
lin esse genus nobilissimum constat. Exterior uestis tōnica to
ta hracinetina, nihil omnino coloris alterius admittens. Cuius
specie uniformi uita manifeste sacerdotalis qualis esse debe
at docetur. Hoc est supnis solum desiderius incessanter inten
ta, & conuersationem iuxta aptm habens in celis. Ac si sal
uatoris inde desideranter expectans aduentum. Quae uide
lic & tunica sicut & bissima, ad pedes usq; ptingebat. Unde
utraq; grece poderis dicta est. Ut ostenderetur nil in sacerdo
tali uita infimum ac fordium remanere, sed omneq; age
re, quasi ad heri colore speciosissimum. Ut uersum membru
eius a capite usq; ad pedes gratia uisutum connectu esse de
bere. Item tōnica talari sacerdos tota hracinetina uestit,
ut admoneatur op: celeste non inchoandū tantummodo,
Uerū & iā usq; in finem, eo esse pseuerandū omnib; qui saluē eē

ph. 3

uolueri J.

QXI

Tunica namq; hyacinthina est usq; ad pedes uestiri^{est} bonis ope-
 ribus usq; ad finem uitae huius insistere precipiente ac pmit-
 tente dño: esto fidelis usq; ad mortem, & dabo tibi coronam uitae. Apocal. 2.
 Et quia ita solum modo ad perfectionem bonae actionis infatigu-
 bili proposito puenimus, si hæc fixa intentione supra ere-
 munerationis incipimus; Recte de eadem tunica subiungitur:

Incuius medio super erit capitium, & ora pgrum eius textilis,
 Sicut fieri sol & in extremis uestium partibus, ne facile rumpitur.
 Capitium quippe tunicae hyacinthinae firmissimam habet oram,
 & ex sese textam, ne facile rumpatur. Cum primordium bonae
 actionis fortis radice timoris diuini subnixum, & contra
 omnes insidias hostis antiqui pbatum esse munitum. Talis namq;
 ora collum sacerdotis pgrum uestit & ornatur, quando recte
 fiducia loquendi subdit. Ac predicandi celestia maxima
 prebet, hoc quod ipse non solum in precursu uitae suae recte uix-
 erit, sed ipsum quoq; exordium a rectitudine coeperit. Iuxta
 exemplum beatorum sanuelis, hieremie & iohannis pph. & q. u.
 qui ab ipsa infantia sps sc̄i gratia repl. & indoctorum ordine
 sunt segregati. Vix siquidem in collo est, Ideoq; p collum recte
 loquendi usus exprimitur. Aperte autem cum ora capitii pgr-
 rum textilis fieri precipitur, statim adiunctum est, Sicut
 fieri sol & in extremis uestium partibus. Sicut enim uestibus open-
 ta extremis uestium partibus, potest non in conuenienter ipsa

operum consummatio figurari. Uel certe extremae uestium
partes, ultimae sunt p^{ri}ae sollicitudinibus, quibus sese quique fide
les cum uitam ^{hanc} finire coguntur, incensus solito ab omnium la
be malorum expurgare contendunt. Cum metu & pauore
procurantes, ne ante iudicem districtum p^{ro}ducti p^{ro}sordidiori
um habitu expellantur, atq^{ue} in tenebras precipitentur
aeternas. Quin potius appareant induti, sicut electi dei & di
lecti, uiscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, mo
destiam, patientiam, super omnia autem haec caritatem, quod est
uinculum perfectionis. Et ideo ueraciter indumentum nuptia
le, quod in conuiuio suo, id est in ecclesia sancti regis & iudex n^{ost}er inue
nire delectatur. Tunica ergo sacerdotis h^{ab}et acin^{thum} habet
oram incipiti textilem, sicut in extremis uestium partibus fieri
solent. Cum doctor quisque egregius ad tanta perfectione opus uisita
tum incipit, ad quantum quilibet alius diutissime laborans
uix aliquando puenit. Cum tanto timore famulatus omni ho
ra, iuxta sermonem prophetae sollicitus ambulat cum domino deo
suo, quantum alius quis uel moriturus, & ad iudicium domini sui ul
timum ingressurus uix habere sufficit. Uerum quia tota p
fectio sacerdotis in operibus & doctrina ueritatis consistit, iux
ta ^{hoc} quod beatus lucas descripto euangelio dicit fuisse ser
monem de his quae coepit ihesus facere & docere. Recte subiun
gitur. Deorsum uersus ad pedes eiusdem tunicae per circuitum

Andreas

Act. 1

" quasimala punica facies ex hircineto & purpura; coccoq;
 " bistincto, mixtis in medio tintinnabulis. Deorsum namq; ad
 pedes tunicae fiunt quasimala punica & tintinnabula pgr
 rum. Quando ad tantam excellentiam deuotae dō conuer
 sationis sacerdos puenit, ut in illo aliud quā in splendor
 & gratia, flosq; ut ita dixerim, uictrius bonorum operum uideu
 tur: Nil ab illo aliud cum os aperuit, quā in succusissimis horū
 sonus auductur. Quia enim in malo punico multa interius gra
 na uno foris costice teguntur; Recte p mala punica multi
 faria uisutum operatio uno caritatis munimine undiq; uersū
 tecta designatur. Et autē eadem malorū puniceorum effigies
 ex hircineto & purpura & cocco bistincto. Et ut in sequentib;
 inuenitur, eēt ex hircineto & ostu; quib; in colorib; quae uisutu
 uarietas intametur, sepius inculcatum est. His uero in medio
 tintinnabula pmiscetur. Cum neq; op; sacerdotis unquam
 a sonitu uerbi qd loquitur discrepat, neq; a rectitudine ope
 ris territus aduersus linguae sonitus dissentit. Ubi pulchre
 " additur. Ita ^{ut} in tintinnabulum aliud aureum & malum pu
 " nicum. Aurea quippe tintinnabula hircinetae pontifi
 cis tunicae inseruntur, & omni ex parte circum dantur. Cū
 om̄s sermo eius claritatem supernae lucis resonat. & idem so
 nitus hircinetae tunicae firme infixus, operum quoq; ip
 sius sublimitate audiendum mentib; commendatur. Fiuntq;

" Deursumq; tintinnabulum aliud aureum & malum puniceum.

24
bina mala circum singula tintinnabula, & circum singula
mala bina tintinnabula. Cum & omnia quae loquuntur, bonis con-
firmantur actibus; Atque in adiutorium airtus corde figuntur
& uniuersa quae agitur, quam sint rationabilia, diserto sermo-
nis sonitu perducuntur. Bene autem sequitur. Et uestitur eia
ron in officium ministerii, ut audietur sonitus, quando ingre-
ditur & egreditur seuarium in conspectu domini, & non mori-
tur. Sacerdos namque ingrediens uel egrediens moritur; si
de eo sonitus non audietur; quia iram contra se occulta iudicis
exigit, si sine praedicationis sonitu incedit. Quod si uos uer-
bis intendere uoluerimus, quibus dicit mala in tunica pon-
tificis. LXXII. fuisse, & eiusdem numeri tintinnabula, con-
gruit hoc figuris misteriorum: ut sicut in humero aspecto
re apostolicum fere e numerum iussus est, ita & iam discipu-
loque LXXII. circa pedes numerum adsignatum habere. Con-
stat enim si duodenuarius apostolorum numerus episcopalis
gradum dignitatis inchoauit, sic discipuli LXXII. qui & ipsi
ad praedicandum uerbum sunt missi ad domino, gradum sacerdo-
tii minoris, qui tunc presbyteratus uocatur, sua electione sig-
narunt. Unde & propter hoc numerus in tunica pastore sacer-
dotis habitus, ille in prima figuratus est. Decebat enim
ut qui maiores gradu in corpore summi sacerdotis, hoc est in
ecclesia christi erant futuri, sublimiorem in habitu typici pon-

ti fici locum tri pice haberent. Verum si quis ipsos & iam nu
 meras. Utriusq. ordinis mystice uultu interpretari. x gem
 mas Aaron in pectore p̄ ferebat; Ut significat & tempus in future
 futurum, quo fides sc̄e trinitatis in omnib; quadrati orbis par
 tibus generi humano predicatur & ur! Uel certe sicut & sup̄ do
 cuimus x gemmas, id est ter quaternas gestabat: ut om̄s ad
 moneret doctores iustitię opera; Quae quattuor uirtutib;
 principaliter comprehenduntur; simul cum fide ueritatis, quę
 in trinitate est, & ipsos habere semp. & suis habere semp. & su
 is commendare discipulis. postabat & lxxij tintinnabula
 aurea, cum totidem malis punicis; Ut ostenderet mystice quod
 eadem fides & operatio iustitię uniuersum esset mundum ab
 errorum tenebris ad ueram lucem perductura. Tres namq;
 dies ac noctes habent⁵ oras. lxxij; & quia sol iste uisibilis om̄s
 mundi partes in lxxij horis sup̄ infraq; lustrando trib; uicib;
 circuit; Ap̄te hic numerus tintinnabulorum & malorum
 diuersitate coloris tunice pontificis inditus est, ad docen
 dum figurate quod sol iustitię xps orbem esset in lumina
 turus uniuersum, eiusq; domum p̄biturus & uerę fidei,
 quae est in agnitione & confessione sc̄e trinitatis, & bene
 operationis, quae in uariarum est splendore uirtutum. pos
 sumus sanē in duo denario numesd gemmarum rationa
 lis & iam hoc intellegere figuratiter expressum, quod

idem sol iustitiae cuncta nra tempora, cunctas orbis plagas sua
ess & luce repl&urus: In exemplum solis mundani, qui p menses
xii signiferum lustrare circulum, & totum abire consuevit. Na
& hoc quod iiii ordines irrationaliter nos habebant lapides, con
gruit anni uertentis ordini, qui p ternos menses in iiii tempora
distinguitur. Annum autem inscripturis uocari totum hoc salu
tis nrae temp: quo p aeterna r&tributione c&sumus; Estatur ip
se saluator: qui iuxta sermonem isaiac, missus est predicare annu
dni acceptum, & diem r&tributionis. Cum de eodem anno & psal

Esa. 61.

mista canit, dicens: Benedices c&dn&am anni benignitatis tuae.
Quib: enim in p&sentia dedit benignitatem rectae fidei & operationis,
dabit in die r&tributionis coronam p p&uae ^{ne dicat quis} beatitudinis.

Ps 64.

VII ^s **F**acies & lamina de uis& purissimo, in qua sculpet opera caelato
ris scm dno. Ligabisq eum uitta h&racinctina, & erit sup t&ra
laminis fronti pontificis. [&] In qua scm dno siue scm dnm, ut in se
quentib: appell&ur, sculptum est, sacratius c&eteris erat indumen
tis illius. Et merito sicut diuina potentia cunctis que creauit sup
emin&, Ita oportebat ut nomen eius c&eterum pontificis habitu
ornatumq transcens altius pminer&, & uelut cuncta
scificans eximiam in eius fronte sedem tener&. Significat au
ipsam p fessionis nrae fiduciam, quam in fronte posuimus, Di
centes singuli cum apto: Mihi aut& absit gloriari, nisi in cruce
dni nri ihu xpi. & recte hoc unum in toto pontificis habitu de

& Lamina
uo aurea In fron
te pontificis

Galat. 6.

auro est solo factum, ut munditiam cordis siue corporis, in
 qua misteria redemptionis nr̄ae recondere uel gestare debe-
 mus, ostenderet. Uel certe auro inscriptum in fronte sacerdos
 scm̄ dñi gestat, ut in sinu & m̄stace quod ita passionem dñi &
 saluatoris nr̄i, p̄ quam redempti sumus, uenerari & amplecti de-
 bemus, ut claritatem in illo diuine maiestatis, p̄ quam creati su-
 mus, pariter confitendam esse nouerimus. Ita mox tem uel sump-
 tae ab illo humanitatis confiteri, ut eandem mox humanitate
 in a&ernam de morte gloriam resurrexisse fateamur. Scm̄ aū
 dñi qd̄ in lamina sculpi iubetur, nomen eius scm̄ & uenerabile
 significat: quod apud hebreos in litteris uocalibus scribi solent.
 Hoc est ioh̄. **De uulua** Cuius inter p̄dicatione linguarum eorum in **𐤀𐤓𐤃**
 effabile sonat: Non quia dici potest, sed quia finiri sensu & in-
 tell^{creatu}lecturae nullius potest. Et quia nihil deo, digne dici potest, sanc
 ideo in effabilis rectissime uocatur, iuxta illud ap̄t̄. & pax dñi, ph̄l. 4
 quae exsuperat omne sensu, custodiat corda uestra. Et psalmista:
 magnus inquit, dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non ps̄ 147.
 est finis. Et bene in litteris idem nomen dñi in fronte pontificis
 erat scriptum, p̄pter uidelicet significantia totidem partium
 dominice crucis, quam in fronte postaturi ^{spanus est} hoc enim supre-
 mam, dexteram, leuamq̄ infimam. Item scm̄ dñi auri sculptu
 in fronte postamus, quando expurgati a sordibus uitioꝝ, quae
 ex primo parente habuimus, imaginem & similitudinem nr̄i

conditoris, ad quam creati sumus, in nobis recipimus. & hanc nobis
 recipisse non in secreto celamus, sed cunctis palam factis & uoce
 mulgamus, luxta illud apti: sicut posuimus imaginem terreni,
 portemus & imaginem celestis. Quod loquens ad colossenses apti
 explicat, dicit: *¶* nunc autem deponite & uos omnem iram, indignationem,
 iracundiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore
 uestro. *¶* nolite mentari inuicem, exspoliantes uerem hominem
 cum actibus eius, & induite uos nouum, qui renouatur in agnitio
 nem secundum imaginem eius qui creauit eum. De quo uidelicet secun
 dum dñi & iohannes in apocalypsin scribit: Uidi in quibus agnum stan
 tem super montem sion, & cum eo. cxi. iiii milia habentes nomen
 eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. qui rursus da
 ritatem super nae patris describens, ait: & sedes dei & agni mil
 la erunt, & serui eius seruient illi, & uidebunt faciem eius, &
 nomen eius in frontibus eorum. Cum ergo idem nomen sacratis
 sime uenerationis omnes agnum sequentes, hoc est uniuersi
 fideles, ipsa suae professionis fronte debeant habere. Quanto
 magis necesse est eos qui accepto sacerdotio ac magisterio spi
 ritali, ducatum gregis domini sortiti sunt, exemplum iustu
 tis omnibus in seipso ostendere. Ligatur autem lamina que
 semini dñi continet, ut tabiracinctina cum traya pontificis.
 quo spe celestium bonorum, quam hracinctus significat, in
 fide confortamur, & eo uertius uel sacramenta nrae redemp

tionis, & imaginem ac similitudinē nr̄i conditoris ac redemptoris Intemeratam seruari contendimus, quonullum esse aliud salutis iter cognouimus. De figura th̄r̄ arḡ Insequentib; suo loco dicetur. Uerum quia sacerdos tantę industrie, talis esse debet & meriti apud d̄m, qui peccata populi sua exhortatione, increpatione, admonitione corrigere & castigare, si ualeat p̄cib; abluere.

Recte subiungitur. **P**ostabit q̄ aaron Iniquitates eorū quae optulerint, sc̄ificauerint in silis isrl̄ incunctis munerib; & donariis suis. Postea namq; pontifex iniquitates subditorum, id est exprobat & aufert, cum aut eos docendo, aut poenitentia commissorum puocat, aut p̄poenitentib; supplicando gratia eius iusti iudicis conciliat. Facit autem hoc in munerib; & donariis quae ipsi optulerint d̄no & sc̄ificauerunt, cū p̄ fluctib; dignis poenitentiae, id est elemosinis ceterisq; operib; iustitiae, quae fecerint, poenitentes a reatu scelerum, quae quondam patrauerunt, absolut. Haec quidem ita gerenda institutio diuina & in habitu pontificis mystice figurauit, Et in uerbis sacri eloquii manifeste docuit. Sed longe aliter p̄dolae quidā p̄sulum faciunt, qui & donaria siue munera accipere, Immo exigere uolunt à p̄pto, & nil p̄ iniquitatib; eius, ut exprocentur & castigentur, ueniamq; accipiant, Curunt laborare cum ob hoc solū dona temporalia sumere debeant à subditis, quod eos ad aeterna bona predicando ab errore correxerint, atq; ad uiam ueritatis deduxerint, ad imitationē.

14
primorum sc̄ae eccl̄ae doctorum: quibus à quibus temporalia
1 Corin. 9 ꝑcipiebant subsidia, confidenter auebant. Si nos uobis sp̄itua
seminauius, magnum est si uia carnalia m&amur: uerum
presul quisq; siue minister uerbi, ita solum ꝑ subditis efficaciter
laborare, siue ꝑdicando uerbum, seu dñō supplicando potest,
si animus eius semp diuini nominis sit memoria ꝑditus, apte sub
iungitur: Er̄t autem lamina semp in fronte eius, ut placatus sit
eis dñs. Si enim lamina nomine dñi scripta, semp fuerit in
fronte auron, placabitur filius isrl̄ dñs. Quia cum doctor ipse
fideliter se diuino seruitio pura mente subdiderit, mox & iam
subditi exemplis illius ac montis accensi, & ipse recte uiuere,
gratiamq; interni aspectoris ꝑmereri satugunt. Si uisq; bis
Y III " sotunica; haec est enim tōnica interior, quam sup̄ lineam stric
tam nuncupat. Quare autem linea stricta sic dicta, uel bis
sō stringi ꝑcipitur, iam superius expositum est, & nunc ad
ciendum: quia solent milites habere lineas quas camisas uocant,
sic aptas membris & strictas corporib; ut expediti sint uel ad
uersum t̄ ad proelium dirigendo iacula, tenendo clipeo, ense
librando, & quocumq; necessitas traxerit: qualem & ioab habu
isse legitur, quando amasiem interfecit, strictam scilicet & men
suram habitus sui. Ergo & sacerdotes ministerium di ꝑparati
utuntur hac tunica, ut habentes pulchritudinem uestimentorū
nudoꝝ celeritate discurrant. Haec tunica quia sicut h̄i acine

2 fig. 20

Tunica byssina et pura

cap. VIII

tina ad pedes usq; ptingebat, & ipsa grece poderis, id est tala-
 ris uocata est. Cuius significatio mystica in promptu est. Cumeni
 constat lino tbrisso continentiam & castitatem significari corpo-
 ris nri, iuxta quod sepius ^{sup} explicatum est. strictam habent line-
 am siue tunicam debisso sacerdotes, cum propositum continentis
 nequaquam eneruiter & fluxa mente custodiunt, sed tanta proe-
 sus instantia, ut nil belli concupiscibilis caro contra spm, aut con-
 tra carnem gerat sps. Lineam habent strictam, cum concupiscen-
 tia ac deficiente omnimodis anima, in uentru dñi. Cor illoq; pa-
 riter & caro tota germanitate exultant in dñm uiuum. Haec
 autem linea non solum stricta, uerum & iam poderis est, uide-
 licet ad pedes usq; descendens, cum continentia non in oculis &
 membris uolenter imposita, sed in toto est corpore delectabili-
 ter consummata. Haec & enim linea manus eius ac brachia de-
 be & stringere sacerdotis, ne quid nisi utile faciant, pectus, ne
 quid inane cogit & uentrem, ne delicatius ultra modum appe-
 tendo, dñm se gulosius facere presumat. Subiecta enim uentri
 membra, ne lasciuendo totam sacerdotis habitus pulchritu-
 dinem corrumpant, genua, ne laborationis instantia torpeant.
 Tibias & pedes, ne ad malum currant. Inductur ergo sacer-
 dos, ^{primo} linea stricta, ut & corp: ab iniquis operib:, & a prauis
 mentē cogitationib: compescat. Accipit deinde hircinetā
 nam, ut ppter descriptionē continentis salutaris aeq; corp: &

animam spiritalium iustitiam habitu uenustat. Verum quia sen-
sus sunt corporis; uisus, gustus, olfactus, auditus & tactus:
Quorum primum uia propriae capitis, altimus toto est corpori
communis. Iam haec quam diximus utraq; proprie continen-
tis, tactus & iustitiam designat. Consequenter uero & alieno-
rum quattuor sensuum quam sit uel curanda innocentia; uel scifi-
catio conquirenda, figurato pontificis habitu monstratur, cum
dicitur. Et aram brassinam facies, et ara namq; quae & aida-
ris & mitra uocabatur, caput tegebatur & ornabat pontificis:
ut hoc indumento admoneretur omnis capiti sensus deo conse-
cratos habere: ne uel oculi eius uiderent uanitatem, uel au-
res libentius audiendo obprobrium acciperent aduersus proxi-
mum suum, et os habundabit malitia, & lingua concinnat
& dolum. Siue & iam eos crapula & ebrietas grauaent, uel
olfactus aspersum myrra & aloë & cinnamomo lectum mer-
etricis amplecteretur. Quin potius oculi eius uiderent aequi-
tatem, aures inclinarentur ad audienda uerba prudentiae,
dulcissimum faucibus eius eloquium domini super mel & fauam. Do-
nec super esset altus in eo, non loqueretur iniquitatem, nec ab
innocentia sua recederet. Curandum & de quinto sensu, qui
toto est corpori communis, ut fiat illud propheticum. Rece-
dite recedite, exite exinde, pollutum nolite tangere. &
sicut ammonet apostolus: mundemus nos ab omni inquinamento

Epist. 52

2 Corin. 7

III
 carnis & sp̄s, p̄ficientes sc̄i ficationem in timore d̄i. Quali
 ter autem fuerit factu; iosephus docet dicens: Sup̄ caput au
 gestat pilleum in modum parvuli calamaici atq; cassidis q̄d
 extenditur sup̄ summitatem ^{capitis} corporis, & modicus est me
 di & atem excedit: & talis est ut uideatur ex limbo ^{confectum}
 effici &ur, habens uittas quae conuolutae sepius coniectantur;
 & facile dilabatur: Qui uidelicet iosephus huic pilleo sup̄ ad
 ditum eē narrat aliud manus uelamen, quod totam capitis su
 p̄ficiem colat & aptatum p̄fectum, ne laborante sacerdotecir
 ca sacrificia corruat. Quod tamen cuius esset coloris non osten
 dit, & haec quidem de minoris sacerdotis ^{p̄tate}. De pontificis sicut
 t̄ ara hoc modo testatur: pilleū autem, similiter operatum
 habet pontifex, sicut reliqui sacerdotes, & alium confectum
 ex hyacintho uariato. Circum datur autem ei aurea corona
 tribus uicibus facta: sup̄ quam surgit in medio fronte qua
 si calyculus quidam aureus, similis herbe quae apud nos
 aethiō nuncupatur, quam greci h̄yāsc̄amū̄ dicunt: Epeu
 lo post descripta mirabili uarietate subintulit, dicens:
 Habet autem florem similem plantagini, & per circuitum tota
 corona his floribus est cōgelata, ab occipitio usq; ad utrumq;
 tempus: in fronte uero hoc quidem non habet, sed lamina est
 aurea, quae sacris litteris d̄i nomen habet scriptum. Haec
 quidem de secundo uelamine & coronis pontificū aureis

Iosephus antiq.
 lib. 3. cap. 11

p̄tate

† ordimbis

scriptura sc̄a tacere uidetur. Coronam uero breuiter fecit
 insequentibus mentionem, dicens: Fecerunt & tunicas opere
 textili aaron & filius eius, & mitras cum coronulis suis ex bisso.
 Sed de qua materia facte essent non dixit. Cum enim dicat &
 mitras cum coronulis suis ex bisso, poterat intellegi utrasq; ex bis-
 so factas esse, si non iosephus coronas esse aureas designat & qui stan-
 te adhuc templo, & legali obseruantia celebrata, cum esset de
 genere sacerdotali, facillime potuit modum omnem sacerdotu-
 lis indumenta, non tamen legendos, sed uidendo cognoscere. Ueru-
 siue bisssinae seu fuerint aureae coronulae, cum constet eas fac-
 tas esse cum mitris. Dicamus breuiter de figura mitras cum co-
 ronulis habent sacerdotes ex bisso, qui sic uisum, auditum,
 gustum, olfactum & tactum suum in uenustate castimoniae
 custodiunt, ut per eadem custodia se coronam uitae, quam remis-
 sit deus diligentibus se, accipere serent, nam qui sic continentur
 & bonis operibus studet, ut pro his aeterna praemia & retributio-
 nis querere negligat, mitram quidem bisssinam habere ui-
 detur in capite, sed coronulas non habet, quia uidelicet imagi-
 nem iustitiae coram hominibus praefert, sed mercedem iustitiae
 cum domino non inuenit. Siue ergo coronulae fuerint aureae,
 claritatem propter quae lucis significant. Siue fuerint bisssinae,
 ipsam nostri corporis inmostitatem quae penitus futura est,
 figurate denuntiant. & recte sacerdos cum stolis bisssinis

coronas sup additas gesturum, ut & in continentia ipse sua
 iugiter ad aerna praemia medietur, & in p̄dicatione conti
 nentiae uel bonae operationis simul eadem gaudia supnae
 beatitudinis audientib: promittat: ne si absq̄ spe r̄ & tributi
 onis pondus inponat laboris, iugum xpi suauē, atq̄ onus leue
 asperum suis auditorib: reddat & clarum. Cum uero dñs tr̄a
 ram faciendam preciperet, addidit: & baltheum opere plumu
 ru. De cuius uidelicet factura balthei manifestat̄ in posteriorib:
 scriptum est: Cingulum uero fecerunt de br̄ssor & ostu, h̄ra
 cincto, purpura ac uermiculo bistincto, opere plumario.
 Hoc cingulum, ut hieronymus ex iosepho scribit, in similitudine
 pellis colubri, qua exiit in senectute, sic in rotundo textum
 est, ut marsupium longius putes. Textum autem sub teg
 mine cocci, purpurae, h̄racincti, & stamine br̄ssino, ob deco
 rem & similitudinem, atq̄ ita polymita arte distinctum, ut di
 uersas flores & gemmas artificum manu contextas, sed addi
 tas arbitreris. Habebatq̄ latitudinem unius digitorum, quo
 cingulo proprie pontifex utebatur, & eo tunica h̄racine
 tina simul & sup humerale stringebatur. Nam in sequen
 tib: apte de coniunctione sup humeralis & rationalis dictū
 est: Haec & ante & retro ita conueniebant sibi, ut sup hu
 merale sibi & rationale mutuo necerentur, strictu ad
 baltheum & anulis fossis copulata, quos iungebat uitta

Exo. 39

bracinctina, ne laxae fluerent, & a se inuicem mouerentur.
Nulli autem dubium quin balteus siue cingulum, cui suphu-
merale adstringebatur, tōmcam bracinctinam, quae &
suphumeralis tunica uocabatur, cingebat, cuncta. Et enim
quae huc usq; dicta sunt, ad pontificis habitum pertinent.
Dehinc consequenter filiorum eius simul baltei & cetera
indumenta exponuntur, cum dicitur. Porro filius aaron
tunicas lineas parabis & balteos actrarias in gloriam & de-
corem, neq; de balteis eorum utrum & ipsi opere plumam
an unius coloris fieri debent, aliquid decernitur. Dicen-
dum igitur primo de balteo pontificis, qui de iiii colorib;
illis nobilissimis ac dō dignis factus est, quia apte talem
habere pontifex, quem singulari iustitiam decore semp
opostebat accingi, apte pontifex uariante flore, colore
fulgentium accinctus incedebat. Quia sicut alius quilibet
necesse est industria continentis precingatur, nec a rore
pugnans internam mentis pacē aliquando conturbat. Ita
pontifex ac doctor fidelium edomito iam omni concupis-
cibili motu animi siue corporis, ipsa iustitiam gloria cir-
cum dicitur, ut iuxta exemplum floris illius qui egressus est
de radice iesse, id est dñi saluatoris, sit iustitia cingulum
lumborū eius, & fides cinctorium renū eius. Tunicae uero
lineae & baltei actrariae quae filius aaron in gloriam

& decorem fieri precepta sunt, quid nobis interni decoris
 & glae commendent, facillime ex his quae superius exposi-
 ta sunt intellegi ualeant. Tunicas namq; habent sacerdotes li-
 neis, cum totum corpus suum candore castitatis dedicant.
 Balteis tunicas cingunt, cu eandem castimoniam uigilanti men-
 tis custodia circumspecunt, ne conscientia illius desidiosiores
 erga bonorum operum exercitia remaneant. Ne praetantiae
 castimoniae ipsius & iam castimonie meritum muniunt. Qui
 enim tunica talari indutus, absq; cingulo incedit, defluit to-
 nica, ac relicto corpore uentis & frigore, in triandis patium
 tribuit, quim & ppeditis gressib; incedendi usum r&ardat.
 Vel & iam calcantib; se causa efficitur ruina. Sic nimirum sic
 castimoniae carnis sepe nonnullis castimoniam cordis cadimit.
 Cum tanto segnius bonis insistere operibus curant, quanto
 minus pspiciunt, quia nil castimonie custodia absq; alioru
 augmento bonorum ualeat: quae tamen adiunctis bonis ac-
 tibus, magnam habenti gloriam conquirat. Deniq; uirginib;
 stultis nil castitas pfuit carnis, quib; ueniente sponso lumen
 defuit internae puritatis. Accingantur filii aaron tunicis
 lineis, ut castitatem habeant. Sacerdotes uitem accingantur
 balteis, ne ipsa castitas sit remissa & negligens, ne uento elatio-
 nis animu pflandi alitum pendat, ne crescente iniquitate
 refrigerate faciat caritatem ipsorum, ne bonoꝝ gressus operu

perda *

adom per hanc

ia et antiq[ua]m suae p[re]sumptionis impediatur, Ne p[re]pedito
iustitum cursu ipsa & iam terrestri concupiscentiae sordib[us]
polluta uilescat, & ad ultimum auctorem suum ad ruinam
supbiendo impellat. Accincti autem sacerdotes accipiant &
tri[um] aras in capiti[bus], ut p[ro]der uigilantem & circum spectam cor
pore a castitatis custodiam, ipsius & iam uisus, auditus, gustus
& olfactus d[omi]ni digna & custodia teneatur & ^{cura} corpora. ^{eius} In uis

» Vestes q[ue] his omnib[us]: aaron fr[atr]u[m] tuum & filios cum eo: & cunc
» torum consecrabis manus, sanctificabis q[ue] illos, ut sacerdotio fun
» gantur mihi. Om[n]ib[us] quidem uestiendus erat aaron & filii
eius: sed ea distinctione, ut ipse quidem omnib[us] his uteretur,
filii autem ultimis trib[us]: quae illorum propriae nomini adscrip
tae sunt, cum dicitur: porro filius aaron tunicus lineus parabis,
& balteos acc[ip]e aras in gl[ori]am & decorem: quod uers[us] sequitur:
» Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis sue
» aremb[us]: usq[ue] ad feminalia: & utentur eis aaron & filii eius,
» quando ingredientur tabernaculum testimonii, uel quando
» ad propinquant ad altare ut ministrent in seruicia: Ne mi
» quitatis rei moriantur, Ad utrosq[ue] simul & aaron scilicet &
filios eius, sicut & iam ipsa uerba manifeste p[ro]bant p[er]tinent:
sic q[ui] fit ut aaron ipse cunctis quae commemorantur octo
uestib[us] induatur: feminalib[us]: uidelicet lineis, tunica linea,
bracina supra humerali, rationali, balteo, tri[um] aras, p[er]iculo

aureo. filii uero eius quat tuor tantum ex his, id est femina
 libus, linea stricta, Cingulo & th'ara utantur. Verum quia
 de & eris sup tractatum est. feminalia haec quae ad operi
 endam carnis turpidinem fieri mandantur, illam castimo
 niae postionem quae ab app&itu copulae conjugalis cohib&
 proprie designat. Sine qua nemo t sacerdotium suscipere, uel
 ad altaris ^{potest} ministerium consecrari: id est si non aut uirgo p man
 serit, aut contra uxoris conuinctionis foedera soluerit. Quod
 uidelic& genus uisutis nulli p legem di necessario imperatu,
 sed uoluntaria est deuotione dno offerendum. Dicente ipso de
 hoc. Non omnes capiunt uerbum istud. Ad quam tamen be
 nigna mox exhortatione eos qui possint, inuitat dicit. qui po
 test capere capiat. & paulo post eisdem qui uel uxorem, uel
 alios cognatos & implicamenta mundi huius propter illum ^{ipsum} re
 linquerint, Centuplum promittit in hac uita proemium, &
 in seculo futuro uitam a&ernam. Unde ceste gratia distinctio
 nis non moyses hoc indumento ^{uestire} aaron & filios eius iub&ur, si
 cut de priorib: dicitur. Uestiesq; his omnib: aaron & frim tuus
 & filios eius cum eo. Sed facies, inquit, feminalia linea, ut ope
 riant carnem. Ipsi, inquit, operiant carnem turpitudinis suae.
 I u feminalia pontifici & filii eius facies: tu castitatis regula
 docebis: tu abstinendum ab uxoreo complexu eos qui sacerdotio
 functuri sunt. Intimabis. Nulli tamen uiolentum huius modi

Matth. 19

29
 continentiae iugum impones. Sed quicumq; sacerdotes
 fieri ac ministerio seruire altaris uolunt, ipsi sua sponte
 uxorum serui esse desistent. Quod ubi profecerint, & suscep-
 to semel continentiae proposito ministros seu uiri se utq; al-
 taris fore consentiunt. Adert lex diuina, quae uelut cœe-
 rum illius habitum sacerdotib; congruum imponens, quo
 modo uiuere uel docere debeant, abundanter instituat.
 Congaudens q; spontaneę ipsorum deuotioni, dignum sacer-
 dotio sapientię decus, patientię, mansuetudinis, & elispiritu-
 lis, misericordiae, humilitatis, timoris dñi, ceterorumq;
 huiusmodi ornamentorum sup addat. Alioquin iniquita-
 tis, ^{re} moriuntur. Mostemnamq; cęstissimã incurrit animę,
 si qui luxuriose uiuens sacerdotalem sibi gradum usurpare
 presumat. Quisensus subsequenti; qđ dñi uerbis adfirmat;
 quib; post pauca subiungit. Cũq; laueris patre cum filiis suis
 aqua, indues aaron uestimentis suis, id est tunicam & lineam
 & sup humerali & rationali, quod constringes balteo, & po-
 nes tunicam in conspectu eius, & laminam scãam sup tunicam;
 & oleum unctiõnis fundes sup caput eius. Atq; hoc ritu
 consecrabitur. filios qđ ad plucubis, & indues tunicas lineas.
 Cingesq; balteo aaron scilicet & liberos eius, & impones eis
 mitras. Eruntq; sacerdotes mei in religione pp & uicissimã
 neq; hic defeminalib; amõs & accipiendis percipiunt unde

Exo 29

11 quib; post pauca subiungit. Cũq; laueris patre cum filiis suis
 12 aqua, indues aaron uestimentis suis, id est tunicam & lineam
 13 & sup humerali & rationali, quod constringes balteo, & po-
 14 nes tunicam in conspectu eius, & laminam scãam sup tunicam;
 15 & oleum unctiõnis fundes sup caput eius. Atq; hoc ritu
 16 consecrabitur. filios qđ ad plucubis, & indues tunicas lineas.
 17 Cingesq; balteo aaron scilicet & liberos eius, & impones eis
 18 mitras. Eruntq; sacerdotes mei in religione pp & uicissimã
 19 neq; hic defeminalib; amõs & accipiendis percipiunt unde

Liquido constat quod se hoc genere uestimenti ipse prius ^{aut dñ} ^{iac}
 filicius induerant, & sic ad manum morisi. Lauandi, induendi,
 unguendi & consecrandi intrabant. Ubi & hoc notandum, quod
 consecraturus est moyses primo lauit aqua, & sic habitum illis
 sacri gradus imponit. Quia nimirum necesse est, ut qui ad offi-
 tium altaris pmouendus est, maioribus solito fluentis lacry-
 marum siue compunctionis tempore dedicationis abluat.
 ut quo mundior ad gradum accipiendum accesserit, eo pfect-
 tius acceptum consumat, possit autem in hoc lauacro bap-
 tisma sacri fontis intellegi, si qua eest consequentia; ut quis in
 sacerdotium electus, tunc primū aqua baptismatis in remissi-
 onē peccatorū abluat, & non talem ordinationi contra di-
 ceret aptus dicit. Non neophytum ordines, ne in superbia elatus in
 iudicium incidat diaboli. Indutus uero sacris uestib; pontifex,
 mox oleo unctionis pfunditur, ut p gratiam sp̄s sc̄i consecratio
 pficiatur. Non quod ea quae pmissa sunt indumentu aistatum
 absq; gratia dī possimus habere, sed quia maius necesse est auxi-
 liū gratiae tribuatur a dño, ubi quis t̄ maiorem conscenderit
 gradum, t̄ plurimū fuerit regimini prelati. Notandum in-
 terea, quod cum in hoc libro exodi aaron octo uestib; induendus
 asseuerat ^{indetur} in leuitico addita & nona. Balteus uidelicet & quoli-
 nea fuerit tunica ante indutum h̄ acinetinam p̄incta. Sic &
 enim scriptū est. Cūq; lauiss & eos, uestiuit pontifice subucula

1 Timoth 3

Leuit 8

linea accingens eum balteo, & induens tunicam bracineta: & desuper humerale inposuit, quod stringens cingulo aptavit rationali. Sed quomodo cumq; hoc factum fuerit, patet & manifeste ex eis quae explanatae sunt, figura uestitus intellectualis.

SX. Verum quia de habitu sacerdotali sequentes dicta patrum, breuiter ista perstringimus: notandum putauimus ex hoc quod in illi colores eximii de quibus factus est, totidem mundi elementis congrua comparatione aptantur. Bissus siue linum terrae, quod ex eu nascuntur: purpura aquis, quod ex mari coelulis tinguitur: bracineta & coccus aeri & igni ob coloris similitudinem: coccusq; fuerit bistinctus, eo quod ignis gemina sit uisitate peditus, lucendi uidelicet & incedendi. Auntq; hebraei quia ideo pontifex omnium figuram elementorum in suo habitu gestauerit: quia non solum pedit, sed pro omnimundo immolans rogare debuerit. Quibus nos non incongrue forte addere ualemus, quod in unoq; hominum figura omnium elementorum continentur. Ignis in calore, aeris in altitu, aquarum in humore, terrae in ipsa soliditate membrorum. Unde & a physiologis graece homo microcosmos, id est minor mundus uocatur. Quod & si a uerbo quid in eodem habitu iuxta intelligentiam hanc significet quaeris, rationabile in eo interioris hominis uisitate intellege. Unde & in eo proprie scriptum est: quia non nisi per hanc quisq; ad cognitionem sui conditoris ascendit. hinc & eni apte dicitur, Interiori homine

Eph. 3

habitare xpm p fidem in cordibus nostris. Et adeo nobis scrip-
 tura pontificem uideri testamenti sic uestitum ostendit, ut
 sciat nri temporis pontifex p toto se genere humano, maxime u-
 phis qui cognouerunt ueritatem, signu q fidei illius in fronte
 portant, intercedere debere. Apto ammonente ac dicente, ob
 seculo igitur primum omniu fieri obsecrationes, orationes, postu-
 lationes, gratiarum actiones, p omib; hominib; p regib; & om-
 nib; qui in sublimitate sunt. Quod sun pontifice quem conse-
 crat moyses, dnm saluatorem intellegimus, iure in habitu suo
 totius mundi figuram simul & hominis habet. Ipse est enim,
 ut aptl ait, splendor glorie & figura substantie diuinitatis,
 postu q omnia uerbo uisitas suis. Ipse ugnus di qui tollit pec-
 cata mundi. ipse sacerdos in aeternum, omni scitatis ornatu
 preclarus. p que natus in carne p exercitium laboris accipere
 meruit, sed que in utero uirginis incarnatus in ueritate gra-
 tia sps sci totum simul accepit. Cuius sacerdotiu interpella-
 tionem p nob pulcherrime comendans aptl ait. Hic autem
 eo qd maneat in aeternu sempiternu habet sacerdotiu. Un-
 de & saluare in p pccu potest accedentes p sem & ipsum uel
 dnm semp uentis ad impellandum p eis. Cuius de u equem du-
 mentu & ornamentu uisitu comendans adiunxit. Ta-
 lis eni decebat ut eet nob pontifex, sci, innocens, in pollutus
 segregatus a peccatis, & excel sior caelis factus. Qui uetis

1 Timoth. 2

Heb. 1

Heb. 7

29
Ioan. 14

habuit laminam in capite suo auream, in qua esset sem̄ dñi
scul ptum: quia uenit in nomine dñi dicit: Ego in patre & pater
in me est. & qui uidit me, uidit & patrem. ^{per} Actenus aaron & fi
liorum eius abitus qualis esse debeat, caelesti designatur ora
culo. Sequitur autem hinc & iam modus consecrationis, quo
uel ipsos uel tabernaculum cum omni subpellectili sua dedi
cari oportet: Oblatis uidelicet dño utculo & duobus aris & b,
pamb; quoq; triacetis; non solum alymis, sed & oleo conspersis
siue litis, adhibito & iam oleo unctionis. Quae mirum cuncta
siue operum deuotione bonae ac munditiae fidei, siue grām
diuinae in lustrationis, sola consecrari oportet & sacerdotes.
Figurate demonstrant. Quis & enī nesciat, immolationem
ac sanguinem illorū animalium mostem aspersionemq; desig
nare sanguinē sōni nri ihū xpi, p quam & a peccatis absoluen
di & in bonis operib; sum confirmandi: panes q̄q; alymi q̄t misce
ri salutaris contineat, docet & ap̄t̄s dicit: Ita q; epule m̄ n̄ in fer
mento uideri, neq; in fermento malitiae & nequitiae, sed in ali
mis s̄n̄ feritatis & ueritatis. Consersa sunt autē ^{siue} litā oleo
crustula & lagana, ut ammoneremur opera habere non so
lum a fermento malitiae & nequitiae castigata, sed & pingue
dine caritatis diuinis digna cōspētib; Uel certe crustula oleo
consersa ad cōsecrationē nram dño offerimus. Cū uniuersa que
fecimus, p̄ uita nra sc̄i sp̄s grām in cordis nri deuotione pingues

1 Corin. 5

cunt. Lagana oleolita offerimus; & uia foris hominib: spi-
 ritualia esse quae agimus; Indubitanter in exemplū uiuendi of-
 tendimus. Quib: nimirū oblationib: consecratio nrā pficit, dū
 popera bona & cogitationes puras meritū nob scī monē dno do-
 nante conquirimus. Expl&is autem mandatis huiusce conse-
 crationis aaron & filioꝝ eius; redit scriptura precipere & uia de
 factura altaris incensi; In quo idē aaron cotidianum adolere
 thyma deberet. **F**acies q̄ inquit, altare in altolendū thyma
 ma delignis & him, habens cubitum longitudinis; & alteru
 latitudinis, id est quadrangulū & duos cubitos in latitudine.
 Si altare holocausti, de quo sup dictum est; generalit̄ uitam desig-
 n&at; q̄ uicarnem suā cotidie crucifigere cum uitiis & con-
 cupiscentiis atq; in hostium uiuentē dno offerre consuerunt.
 quid hoc altare in adolentū thyma ma factum; nisi speci-
 alem quorundā pfectoꝝ uitā significat; neq; em̄ frustru in
 illo carnes animalium incendebant; In hoc adolebat incen-
 sum; nisi quia in illo figurabant̄ hi qui non scdm desideria
 carnis ambulabunt; Sed quasi haec dno immolantes; om̄s
 sui corporis sensus pignē scī sp̄s eius uoluntati dedicant.
 In isto aut̄ illorū tr̄p: expr̄mit̄; qui maiore m̄tis pfectione ex-
 tinctis prorsus ac sopitis in lecebris omnib: carnis; sola
 dno orationū uota offerunt; si quidē de carne qd̄ se in-
 pugnet; nul de conscientia peccati unde conturbentur.

Exod. 30

ac paueant habentes; Sed dulcium p̄fusione lacrymarum op
tantes uenire & parere ante faciem dī. Unde apte hoc altare
intus in uicinia ueli & arcae, illud ante tabernaculū foris positū est.
Quia nimirum illi in conspectu sc̄ae eccl̄ae tunc etis in exemplo uir
tutum p̄fulgent. Iste altaris ardorū desiderii, contemplatio
nē futurae beatitudinis ^{enā} esse & corpore decenti non minimum p̄
p̄inquant. Apte illud aere hoc uestari ^{aus} p̄cipitur. Aes namq̄
plus alus m̄ & allis sonorum ac diu durabile est. Aurū ues̄ quan
tū sono succumbit, tantum splendore p̄stet aeramento. Unde
ceste aeneum altare in quo carnes incendebant, & sanguis fun
debatur uictimarum, illorū gestat t̄p̄um qui edomitis uelut
dō immolatis uoluptatib; carnis, p̄seueranter uicam uertatū
quā semel inchoauere pagunt, & hanc q̄q̄ p̄ximis incendendā
crebris sermone p̄dicationis insonant. Porro aureū altare illis
conuenienter aptatur, qui ampliore gr̄a sup̄ne claritatis in
lustrēntur. Sed minus alus quae in se crēo de m̄terna suau
tate gustent. dicit. Aperiunt, minus eructare p̄loquendo suf
ficiunt. Quanta ipsi intus dulcedine in abdito uultus dī re
ficiantur. Apte & iā altare thymiamatis, quantū m̄ & allis
fulgore praecellebat, tanto mensura minus fuit. Quia quo
sciōres, in eccl̄a, eo sunt pauciores. Apte de eis dē lignis s̄ & h̄m,
quae albae spinae similia & eē incorruptibilia diximus.
Utrūq̄ altare fieri p̄cipit; quia nimirū una est fidei non ficta

nunquam

firmitas, quae a omnium corda electorum premuntur, atque ad
 suscipiendum ignem dilectionem, & offerenda^{do} iustitiam libe-
 rima debent preparari. Quia omnibus generaliter pusillus cum
 maioribus loquitur apostolus dicens: Mundemus nos ab omni
 inquinamento carnis & spiritus, proficientes sanctificationem in timore dei. = Cor. 7.
 Quod est aliis uerbis dicere, praecedemus & auferamus a nobis
 spiritum uitiorum, & puncturam aculeas titillantium. Quos
 terrae siue corporis nostri ex peccato primae purgationis nobis
 germinare consuevit. & quasi quaedam bipennae seculae casti-
 gationis incidentes excolamus strenue. Interiori simul &
 exteriori hominem nostrum: qui dignus sit accepto sancti spiritus igne,
 hostiam iustitiam in conspectu sui conditoris offert. Et apte unus
 ac non dispar erat ignis, qui in hoc altari uictimas in illo tura in-
 cendebat. Quia nimirum unus est spiritus qui cunctorum mentes fide-
 lium uariante donationum gratia uiuificat. Quod autem al-
 tare incensi quod drangulum fuit, unum habens cubitum lon-
 gitudinis & alterum latitudinis, duos uero in latitudine. Lon-
 gitudo ad longanimitatem patientis, ut in expositione altaris
 holocausti dictum est. Latitudo ad amplitudinem dilectionis, Al-
 titudo proinde ad sublimitatem spei, per quam in labore & tolerantia
 temporalium & hilaritate dilectionis sinceramente gaudemus.
 Unus autem est cubitus & longitudo & latitudo altaris, quando
 summi quique & perfecti in ecclesia uisunt, nullius alterius rei quam

pp & uae r & tributionis incutu, & mala temporalia equam
miter ferant, & quaeq; ualent proximis p caritatem bonum
pendunt. Item quia caritas patiens est, benigna est. ^{uidelicet} patiens est
ut in latum a proximo iniuriam toleret. Benigna, ut cuius ad-
uersa tolerat, illi & iam cum op; habuerit officia pi & caritatis exhibe-
at. Recte altare thymamatis in longitudine & in latitudine
sua quadrangulum fieri iubetur: ut in sinu & cur quia pfectoꝝ
animus foederatis adinuicem uisitatib; quantum diligere frim,
tantum & ferre sufficit. & quantum p patientia sustinere potest
molestiam eius; tantum prestare ei p dilectionem suae pi & caritatis
beniuolentia potest. D uos autē habet cubitos in altitudine: quia
duplex sese proemium in futura uita acceptus & sperem electi.
Unum uidelicet quid sit animarum, cum corruptibile hoc & mortu-
le corp; exuentur; caeleste regnum intrauerint. Aliud, cum re-
cepto eodem corpore incorrupto atq; immortali pfectus in pre-
sentia sui conditoris exultabunt; Implēt & pmissione pph & caritatis,
quae dicit: In terra sua duplicia possidebunt, l & caritatis sempiter-
na erit eis. **C**ornua ex ipso procedunt: uesties q; illud auro pu-
rissimo, tam craticulam eius; quam parides & cornua. Cornua
sepe in scripturis sctis solent eminentiam designare fidei & iustu-
tum. p quam obuiantia nobis antiqui hostis castramina obtundere
ac superare debemus. Dicentes cum pph & caritatis dno; In te inimicos
nostros cornu uentila bimus. Quinōx de quo cornu dixit & sub

Esa. 61.

ps 43.

dendo declarauit dicens: & in nomine tuo spernemus insur-
 gentes in nos. Sicut e contra nonnumquam bella uitioꝝ quae
 nos expugnare moliantur, cornuum nomine solent indicare.
 Quod utrumq; breuiter complexus pph&um dñs dicebat. & ps 47
 omnia peccatoꝝ cornua confringam, & exaltabuntur cornua
 iusti. Unde bene in lege cornu tantum generis animalia munda
 esse, & pto di commestibilia decernuntur. Quae enim ruminant
 atq; unguam findunt animalia, ea & iam constat esse cornuta.
 Ut ostendatur in ista, quod illi tantum ecclae di spirituali con-
 iunctione possunt incorporari, qui similitudine fidei ad bella ui-
 ciorum existere pbantur inuicti. Procedunt autem cornua ex
 ipso altari thymiamatis, cum opera iustitum electi non ad fa-
 ciem hominum specie tenus ostendunt, sed ex interna mentis
 radice fixo atq; immobili exercent affectu. At contra hi po-
 eritae quasi cornib; aliquando mutatis, habentes speciem pi-
 & atis, iustitiam eius negant. Quib; apte congruit illa hysopi
 fabula, quae refert cornicem in uolatis pauonum exornatam.
 Frustra de sua esse pulcritudine gloriatur. Immo pmodum
 celo ex ardescence pauonum, omni pennarum iustite & ipsa
 uita ee spoliata. Uestitur autem auro purissimo, cum p-
 fecti quiq; uera internae sapientie luce resurgent. Cum in
 omnib; quae agunt, splendorem caritatis uelut cotiduum
 glam habitus p monstrant. Cum memoriam sibi pp&ue da-

ritatis semp in esse cunctis sese uidentib: siue audientib: ostendunt:
 Cum se ante omnia regnum di & iustitiam eius cogitare & querere
 manifestant. Et bene tam gratricula altaris ^{quam} parides &
 cornua uestiri auro iubentur. Craticula quasi in medio
 erat altaris ad suscipienda nimirum thymicum aca parata pari
 des uetis foris parebunt cornua, & ipsa foris parentia specialis sti
 gio altus eminebant. Deauratur autem gratricula, cum interi
 ore homines p fidem xpi resplendat gra. Deaurantur pa
 ridet, cum eadem gratula dilectionis dominice p bona sexcenti
 us opera dilatat. Deaurantur & cornua, cum ipsa fiducia fostitu
 dim iustoz, qua aduersarios ueritatis, siue p patientiam fosti
 ter ferre, seu p ^{sapi}entiam prudenter repellere uel corrigere de
 uerint, internae lucis in omnib: fulgore coruscet. & quoniam
 tales uire dicere possunt: Bonum cestamen cestau, cursum con
 summaui, fidem seruaui. Dereliquo reposita est mihi corona iusti
 tia: Recte subditur: **F**aciesq; ei coronam aureolam p girum
 corona & enim aureola p girum fit altari thymicum aca. Cum
 sci p bonis quae se egisse meminerint, proemia postulantur a eter
 na. & bene p girum altaris corona fit, ut omnia quae fecere, cie
 lesta mercede digna esse doceantur. Neq; aliquid in talib: rema
 nere, quod post absolutionem carnis purgatorio debeat ignis casti
 gari. Item altare incensi coronam habet auream p girum & iam
 meis, qui & si minores sunt meritis, nec palam ptestari audeat.

= Timothei +

ss

cestam sibi boni cestaminis ac seruatae fidei repositam esse mercedem, & uncta tamen quae agunt, intentione dō placendi & spe agitur p̄cipiendae eiusdem supnae mercedis. Sequitur.

Et duos anulos aureos sub corona: p̄ singula latera, ut mittantur in eos uectes, & altare postabatur. Ipsosq̄ uectes facies delignis sc̄him, & in aurabis possunt quidem in his anulis quib; altare postabatur, iuxta quod sup̄ in altari holocausti arca & mensa expositum est, quattuor euangelioꝝ libꝝ non inconuenienter accipi: p̄ quos fidem ^{ae} doctrinam sc̄i postantur, atq̄ a terrenis cogitationib; subleuati, p̄heremum huius uitae cotidianis bonoꝝ operum p̄fectib; celestiam feruntur ad patriam. Verum quia ibi manifeste uiri circuli fieri, duo uidelicet in latere uno & duo in altero fieri precipiuntur. Hic autem tacito numero quaternario duo anuli p̄ singula latera sunt. Pro cetero ibi aptus euangelistarum numerus clarus est. Hic uero & iam aliud quidam mysterii sp̄italis, qd̄ ad dilectionem d̄i & p̄ximi summe respiciat, inest. p̄ singula & enim latera anulis aureis circum datur altare: quia cor electoꝝ hinc & inde ^{d̄i} a p̄ximi dilectione confirmatur. Quae bene anulis comparatur: quia euacuata in fine p̄ph̄cia, destructa scientia, cessantib; linguis, ipsa numquam cessabit. Duo sunt autem anuli p̄ singula latera, quia utrumq; caritatis mandatum germina iustitiae distinguitur. Caritas quippe d̄i p̄ sinceritatem fidei ac utiq; mundiciam p̄ficiatur. sine fide enim impossibile

Heb. 11.

Ierobi 2

Habar 2

1 Corinthe 13

Luce 6

est placere dō. & fides sine operib; mortua est. Quod utrum
q; uno uersiculo proph&e complectitur dicens: Iustus autē
meus In fide sua uiuit. Aptē insinuans, quia ita solum quisq;
ad uitam uenturus est, si opera iustitiae cum fide ueritatis ha
buerit. Sic & fraternā iustitiae gemina dilectio consistit, pati
entiae scilicet & benignitatis, teste aplo qui ait: quia cari
tas patiens est, benigna est. Unde & dñs: dimitte, inquit, &
dimittecur uobis, Date, & dabitur uobis: Uidelicet in dimit
tendo debita, patientiam docens: In dando necessaria, grati
am benignitatis: in uno & proximoz; incommoda fosterer feru
mus: In altero, ut commoda proximis nrā gaudenter tribua
mus. Duos ergo anulos p; singula latera habet altare, cum bifor
mi perfectione caritatis scī & in sui conditoris honorem, & in
curam atq; obsequium accinguntur proximi. Hisq; anulis
inmittuntur uectes in aurati: ut altare posteur, Cum tales
parato mentis sinu excipiunt clarissima precedentium dicta
patrum: p; quae magisq; a terrenis suspensi ad amorem rapiun
tur ad aeternorum bonoz; Nam quod tales animo & merito cie
lestib; adppinquent, sequentib; quoq; uerbis in fuce desig
natur, cum dicitur: ponesq; altare contra uelum qd ante ar
tam pendet & testimoniu coram p; patorio, quo tegitur testi
monium, ubi loquar tibi. Arcae uelum, quod ante arcam
quae ut suo loco expositum est, dñm saluatorem. pendebat,
^{demonstrat,}

Ipsam caelum designat, cuius edita dñs uicta moste pend & raunt:
 Ut sicut apostolus ait: Apparet nunc uultu di p nobis. Statq; al
 tate contra uelum, quod ante arcum pensum est. Cum omnis inten
 tio iustorum ad ingressum directa est regni caelestis. Stat coram
 propitiatorio, quod tegitur arca: Cum uisionis sui conditoris puri
 tate mentis adpropuat, & clausi qua lib & corpore conuersione
 » habent in caelestib: **E**t adolebit incensu sup eo aaron su. ue
 » flagrans, mane quando componat lucernas, & incend & illud, &
 » quando conlocat eas ad uesperum. Constat incensum siue thymia
 ma uim orationis exprimere, dicente psalmista: Dirigatur oratio
 mea sicut incensum in conspectu tuo. & in apocalypsi ioh. habere ui
 dit scos ^{plena odora} fialas aureas ^{exponentes}. Quod confestim exponendo sub
 iunxit: Quae sunt orationes iustor: & quo aaron ut sup dictum est,
 & ipsum specialiter summū sacerdotem, uidelicet dñm saluato
 rem, & nri quoq; ordinis sacerdotes designat. Adolebit aaron in
 hoc altari incensum su. ue flagrans mane. Cum uel dñs ipse in lustra
 ta fidelium corda mouē grē suae iubare addulcedinem oratio
 nis instigat, uel participes sacerdoti illius sedula exhortatione fi
 deles ad depēcandam faciem sui conditoris excitant. Intendit autē
 thymiana sacerdos non solum mane sed & uespere. Mane & enim
 thymiana incenditur; ut in principio omnis boni, quod dō inspira
 te facere disponimus, illius auxiliū quo pficiamus inuocemus.
 Ad uesperum uero, ut cum bene coepta complemus, illi à quo accepim,

H. b. 9

XII

ps 140

Apocal 5

phis quae donavit gratiaru uotu red damus. Uel ceste quae
 mane & osto sole dare omnia cir cum quaq; uidebimus. Uespe
 re autem sup ueniente dubio uisu caligamus. Ideoq; lumine lu
 cer nae ut uideamus quae uolumus, idigemus, illa redemptoris
 nostri sacramenta siue dicta, quae liquido deum iuxta ordine
 humane rationis. p modulo nostro dinoscere sufficimus, tanqua
 si indie conspicimus. In quib; cumq; autem ratio humana deficit,
 sed sola nobis auctoritas scripturae sequenda est, illic uelut in
 nocte oculos nri intellectus caligat. Sed lucerna di ^{uerbi} pedes nros,
 ne forte offendant, atq; a uia ueritatis ex orbitent, adiuuat. Hinc
 & enim pterus de sacramento dominicae fidei loquens, ait. Et ha
 bemus firmiorem ppheticum sermonem, cui benefactis inten
 dentes. Quasi lucernae lucent in caliginoso loco, donec dies lu
 cescat, & lucifer oriatur in cordib; uestris. Bene ergo dicitur, &
 adolebit incensum sup eo; aaron suauē fligrans mane quando
 componat lucernas, incendat ^{illud} eas, & quando cohlocat ^{eas} ad uespe
 rum. Mane & enim aaron incensum sup altari adoleat, cum dnt
 corda fidelu in his quae uia intellegere ualent arc;anis uertu
 tis, ad gram conpunctionis inflammata. Incendat illud & ad ues
 peru, quando cohlocat lucernas. Tu & uia ex eis quae nec du cape
 re queunt; Qm & hec sca, qm diuina ee non ambig; it; Ad amore
 eos caelestiu, ubi omnia secreta patefunt, informata. Fligrat
 q; suauē thymiana, cum subita conpunctione diuinitas tacti

= par. 1

Lacrymis solum ac precibus uagare dulces habent. Bene autem
 " sequitur. *Ur & tymiana sempiternum coram domino Ingenerati*
 " *ones uisus. Quia nimirum necesse est ut animus pro oratione &*
fl&us ad otiosa uerba siue facta non diuertat. Sed in eodem se uigore
deuotionis, quem in oratione suscipit, & cum finit in oratione custo
diat. Iuxta exemplum annae, de qua orante dictum est. uultusq; 1431
 " *eius non sunt amplius in diuisa mutati. Non offeretis super eo timi*
 " *ana compositionis alterius insequentibus huius uoluminis, equibus*
aromatibus hoc tymiana componi debuerit, nominati designat
Saltat uidelicet & onycha galbanae boni odoris, & ture lucidissi
mo. Quae cum ad significationem aeternorum bonorum, quae prin
cipaliter ad domino querenda sunt, constat pertinere. si est ergo offe
rendum super altari aureo tymiana compositionis alterius quam
quod dominus statuit. Quia non aliud ad domino quaerere orantes quam quod
ipse uisus sit, quod daturus se promissit. Non aliud de illo credere quam
 " *quod ipse docuit, debemus. Non esse offerenda super eo uictima nec*
 " *libanda. Haec & enim omnia ad altare exterius pertinent, quae in* Libatio
cupientium & imperfecto adhuc positae, uictu designant. Tantae
namque sublimitatis perfectorum eunt uictor, ut nihil in eu carnale quod
domino mactare habeant, ualeat inueniri. & quidem libamina uini
constat nonnumquam magna gratiae spiritualis designare uictu.
Hoc siue poculum doctrinae, siue calicem passionis, siue feruorem praecipue
dilectionis, siue ipsam spiritus sancti perceptionem, ut aliquid huiusmodi.

Dē 72

Esa. 61.

Uerum quotiens ^{unum} cumq. libaminum eū carnib; offertur hostia-
rum, eoz pfecto iuxta tropologicā expositionē designat sc̄monia,
quia adhuc aliquid de carnalib; concupiscentiis; quod puritati
sp̄s aduersetur; Et quod igne sc̄i sp̄s in ara cordis incendi debe-
at habent. pfecti autem iusti, qui dicere possunt: Defecit cor me-
um & caro mea, d̄s cordis mei & pars mea d̄s in sc̄ta. Quasi ces-
santib; uictimarum libaminib; qd̄ ad enē altare exterius po-
situm p̄tinēt; Sola intus in aureo altari aromata d̄no desiderio
celestis offerunt; qd̄ de remissione peccatorū iam securiores ef-
fecta, p̄ dilato solummodo regni pennis introitu lugent. Dulcib;
q. lacrymarum fluentis stratum suum p̄ singulas noctes irrigunt.
De quo uidelicet altari adhuc bene subditur: **E**t deprecabit̄
Aaron sup̄ cornua eius semel pannum in sanguinem, quod
oblatum est p̄ peccato. Summus namq. sacerdos noster semel in
anno obtulit sanguinem suum p̄ peccato totius mundi. In illo
uidelicet anno de quo dicit. Ipse p̄ suam; quia uenerit p̄ dica-
re annum d̄ni acceptum: hoc est in toto hoc temp̄, quo eccliam
sibi copulare dignatus est. Semel d̄iā unicuiq. credentium la-
uacrum sacri fontis, in mysterium sui sanguinis, ad soluenda pec-
catorū uincula donauit, & pulcra omnimodis figurarū distan-
tia. Semel quidē pannū pontifex in sanguine oblationis sup̄
cornua altaris deprecari. Cotidie uē t̄m uicima sua ues flagrans
sup̄ eo incendere precipitur. Quia d̄s & saluator n̄r, qui con-

die fideles suos grā. internae compunctionis accendens re
 nouat, Semel eos hostia suis sanguinis moxtem superius ^{re}rede
 mit. Ipsi fideles, qui cotidiana peccata condianis abluere p̄
 cib; ac lacrymis solent, semel in sacramentum passionis illi
 us absoluti se à peccatis omnib; eē gaudent. De precabitur
 autem sup cornu altaris, quia & ipse non solum inter homi
 nes conuersatus p̄ hominib; orauit. Verum & iam nunc ad dex
 teram patris in caelestib; sedens interpellat p̄ nobis. Et in cor
 dib; electorū p̄ fidem inhabitans, dū eos ad deprecandum exire &
 Recte ipse deprecare narratur. Deprecabitur autem aaron super cor
 nuu altaris. Cum electos suos patri dñi p̄ memoriā eorū quae
 facere iustitiam commendat. Deniq; tangens quasi cornu ^{capitens} altari
 ris aurei, de deuotione discipulorū loquitur. Quos dedisti mihi de
 mundo, tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauē
 runt. P̄unc cognouerunt quia omā quae dedisti mihi, absce sunt.
 Pro quib; & iam deprecans adiecit. Ego p̄ his rogo, non pro mun
 do sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et quia p̄pter me
 rita & intercessionēs sublimū uirorum, plerumq; nrae infir
 mitati dñs miseretur. Recte subiungitur. Et placabit super omne
 generationib; ur̄is, sc̄m sc̄orū, etc. dñs placat quippe aaron sup ul
 tari incensi, quando p̄pter iustitiam sc̄orū, quos intercessores &
 patronos quaerimus, nobis propitiū ad̄ dñs. Deniq; ob sesso ab hosti
 b; hiezechig, & auxilium eius inuocanti ait. & ciuitatem hanc ^{4 Reg 19}

Ry

Ioh 17.

Exodi 32

saluabo, & protegam eum propter me & propter dauid ser-
uum meum. Sic & moyses propto peccante intercedens patrum
fecit memoriam: & quasi sup cornua deprecans altaris, dnm
placare curabat. Quiescat, inquit, iratus, & esto placabilis sup
nequitia populitui. Recordare abraham & isaac & isrl seruoꝝ
tuorum quib; iurasti ptem & ipsum dicens: Multiplicabo semen
uestrum sicut stellas caeli. Possimus sane haec altaria & iam tu
interpretari. Ut aeneum quidem, in quo carnes comedebantur, &
sanguis fundebatur hostiarum, omnem huius temporis eccliam ac-
cipiamus: In qua nullus est absq; peccato, & iam si uisus die fue-
rit uita ^{eius} fuerit sup terram: nullus qui non ex peccato preuarica-
tionis adae carnaliter natus, necesse habeat in xpō renasci, & sp̄s
eius ignem unctari. Aureum uero altare ipsum dnm significat: qui
miro atq; ineffabili ordine ita carnem ueram traxit, ex adamat
a peccato carnis adae ueraciter esset immuns. Quomodo altare
quidem utrumq; ex unius eiusdemq; generis lignis factum, sed non
utrumq; erat auro coopertum: Sed & in hoc altari nil carnale offere-
batur, uerū aromata tantum adolebantur: quia dñs preces siue
lacrymas fundens, non p suis qui nulli erant, sed p nostra hoc salute
faciebat. Sicut enim arca intra uelum posita hominem dnm seden-
tem ad dexteram maiestatis in excelsis significat: Ita altare extra
uelum quidē, sed prope introitum eius positum, & undem mediato-
rem di & hominum potest figuratiter exprimere, inter homines

humanitas conuersantem, sed potentia diuinitatis a eorum inte-
riora penetrantem. Stabat altare incensi in seuario, ubi & candelabrum & mensa.

Quia uerbum caro factum est, & habitauit in nobis. Stabat arca intra uelum. quia idem dñs ih̄s post passionem resurrectionem q̄ suam adsumptus est in caelum, & sedet ad dexteris di. Super cornua altaris deprecatur auron In sanguine qd oblatum est p̄ peccato, & placat sup eo, quando rogantes p̄ p̄to di, t̄ p̄ sua ipsorum ignorantia sacerdotes, p̄ unigenitum filium eius sese adiuuandos, & p̄ sacramentum passionis illius saluandos esse confidunt. Monente ap̄to ad dicente: p̄ ipsum ergo offeramus hostiam laudis semp̄ dō, id est fructum labioꝝ, confitentium nomine eius. Quod de omnib; & iam electis, membris uidelicet & summis sacerdotis, qui in sp̄u & ueritate orant patrem, conuenienter accipi potest. Cui aut̄ melius quā in huic altari conuenit. Quod dicitur: sem̄ scōꝝ erit dñō. De quo immundum natus est dixit uirgini matri archangelus: Sp̄s sc̄s sup ueniet in te, & ret̄q̄. Descripta huc usq; factura altaris incensi, sup̄ est adhuc descriptio labriae aeneae. In qua lauarent manus suas ac pedes ingressuri in tabernaculum sacerdotes: sed p̄mittit unū dñi mandatum qd & nos breuiter tangere ac p̄ modulo nro conuenit. Locutus q̄ est ad moysen dicit: Quando tuleris summam filioꝝ isrl̄, iuxta numerum, dabunt singuli p̄tū panis mēb; suis dñō, & non erit plagam eis. Hoc autem dabit omnis uisus qui transit ad nom̄, p̄ t̄mē dñi sicut iuxta mensurā templi, sicut dicitur: xx.

Ioan. 1

Heb. 13.

Luc. 1

55

XIII

55

A cum sic em̄
reconf̄.

nis qui transit ad nom̄, p̄ t̄mē dñi sicut iuxta mensurā templi, sicut dicitur: xx.

obolos habet. media pars fidei offeratur dno. Et uisus precepti obli-
 tus est dicitur, quando numeravit pptm. Ideo q; plagam numerando
 eidē ppto conseruit. Spitali autē ^{sensu} summa n. filioz istū summā omni-
 um designat electoz, quoz nomina scripta sunt in caelo. Singuliq;
 dant p animab; suis p rēum dnōxū cum bonis operib; exhibent sedu-
 lae seruitutis obsequiū. Alioquin plaga erit in eis cum fuerint recen-
 siti: quia nimirū ultio p pēua mandē eos qui fidei uim nume sō nomi-
 nē & enis soti atq; pfecta fidei operu dno offerre dē rēctant. Dicitur
 q; ceteralib; p on dabit dō placationem suam, nec ptiū redemptio-
 nis animae suz. Redemptio enī animae uiri diuitis suz, ut salu-
 mon ait. Si uet temporales, scilicet cum eas distribuert; dederitq;
 pauperib;, ut iusticia eius maneat in seculū seclī. seu spitalis, hoc est,
 ipsa iusticia quam fecit uel miserando pauperib;, uel alia bona fa-
 ciendo. Dabit autē omnis qui transit ad nomen, dimidiū fidei, hoc est x
 obolos: quod non aliud aptius quā obseruantia decalogi legis a
 nobis ualē & intellegi. Qui enim hunc intellegere nouit, omnem in
 eo & fidei atq; operis plenitudinem & futuraz pmissionem rētri-
 butionis in eē cognouit. Deniq; in pmissis trib; dilectio dī. In sequentib;
 septem dilectio est proximi comp hensus & apto teste plenitudo le-
 gis est dilectio. Sed & aliud sacramentum nequaquā p rēere un-
 dum eodem numero denario continetur. Nomen enim ihū apud
 hebrēos a littera iōth; apud grecos a iōta incipit. Quae utraq; in
 sua gente denariū est nota numeri. Dece q; obolos in p rēum

Pē 48
 p rē. cl. 13

nametū

Rom. 13

anima fidei dno
 mansit quod a
 p fidei. Et fidei
 summa deleg
 ande ur fidei
 quam potest; fu
 nero 200 ann
 rēctant con
 libris scripta et
 ergo omis hab
 electorum con
 letū p grām a
 & de eius se gr
 non ad dē adm
 est meras quā
 ruzū, cum dī e
 in pōntē. Susc
 in usum tabna
 & p rēctur a
 in merum ec
 boni, in eterna
 Quamuis exers
 nolus fieri dno

animae suae dno offerunt, qui in ihm xpm credentes signu no
 minis eius, quod a denario numero incipit, in fronte & p^{fer}missione
 pferunt. Et fuisse huius grae sacramenta dñi in eu^gto testatur,
 locum unum de lege pterire n^o posse. Quia iustus de lege quae ibi con
 tinetur, fidesq^{ue} nomini ipsius, quae ibi in fuce signat, nullam
 quam potest, fidelium p^oturbatione corrumpi. Qui habetur in nu
 mero a xx annis & sup^{er} dabit p^otiu^m p^o numerus iucenarius utriusq^{ue}
 testamenti conuentionem significat, legis uidelicet, quae quinq^{ue}
 libris scripta est, quod iiii. quater, enim quini faciunt. xx. ^{& euangely.} a xx
 ergo annis habetur quisq^{ue} innumerop^opli di, quia ille est solum
 electorum consortio dignus, qui & decr^o legis sp^oritualiter intel
 lecta, p^o gram adiutus euang^otu, p^o sua mensura & capacitate p^oficet,
 & de eius de grae p^omissis, eternam caelis p^oemia expectat. Quis
 non addet ad mediū s^ocli, & paup^o nihil minuat, quia siue magnus
 est meritis quisq^{ue} ac p^ofectus, seu teneat adhuc & in p^ofectu positus uir
 tutū, cunctis eadem lex decalogi, quae d^otm ac proximum diligat,
 inponit. Susceptamq^{ue} pecuniā, quae conlata est filis isrl, trader
 in usum tabnae culte testimoniu, ut sit monumentum eoz, coram dno,
 & p^optetur animab^{us} illoz. Et suscepta filis isrl pecunia, in mo
 numentum eoz corā dno offestur. Cum omne quicquid agimus
 boni, in eterna apud conditorē ac iudicē nr̄m memoria custodit.
 Quatenus ex eis quae illi optulimus bonoz operū fructib^{us}, p^optetur
 nobis fieri dignetur. Serueturq^{ue} eadē pecunia in usū, cū ex bonis

iustorum actib: sequentium hinc pō fidelium mores actusq̄ con-
firmantur. A tales fieri minores quiq̄ contendunt, quales fuis-
se eos qui ^{of au} in dño regnare norunt, agnoscunt. Notandum sine q̄d pe-
cunia memorata non iuxta aestimationem uulgi, sed iuxta men-
suram templi erat danda. Mensura namq̄ templi dispositio ē diu-
inae legis, quā in ecclā sua dñs seruari p̄cepit, & cuius tantū obseruan-
tiae aeterna in futuro praemia p̄mittit. Ceterum si iuxta placitum
humanae uoluntatis dō seruare nititur. Iste qui peccunū iuxta men-
suram suae deuotionis, obtulit, reprobata & obiecta oblatione plagu-
ultimae animae uersionis ferit. Locutusq̄ est dñs ad moysen, dñs:

ss **XIII** Facies & labiū aeneū cū bastiua ad lauandū, ponesq̄ illud ^{inter} ^{inter}
ss ^{ad} ^{altare} ⁱⁿ ^{ca} ^u ^{ron} ^{na} ^{culū} ^{testimoni} ^{ad} ^{altare}. & missa aqua lauabunt in ea ^u ^{ron}
ss & filius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculū
ss ^{testimoni} ^{ad} ^{altare}, & quando accessuri ad altare, potest quidē hoc labio si-
ue labro, ut in sequentib: appellatur, principaliter aqua baptismi
tū intellegi. Cuius lauacro necesse est purgent̄ om̄s qui ecclē uanū
ingrediunt̄. Uerum quia ^{ter} ^{tabernaculū} ^{testimoni} ^{ad} ^{altare} & holocausti alta-
re positum est, quia bis cotidie ademp̄si sacerdotes, hoc ē mane & ues-
pere, cū ingredient̄ ad altare tūm a dño oblaturi in eo lauari
p̄cepti sunt. Aqua autē baptismi n̄ nisi semel lauare ualemus. Con-
sequentiū labri hoc oblationē nob̄ compunctionis & lacrymarū com-
mendat, quia a semp̄ op̄: habemus, maxime cū cum misteris caelestib:
ministraturi ad p̄piemus. Quia enim altare holocausti, in quo carnib:

uictimarum dno incendebant, extincionem designat carnaliu
 concupiscentiarum pignem sp̄s̄i. Altare uero timiamatis puri
 tate significat eoz qui sopitis pomā carnis in lecebris, acceffamine
 uitioꝝ pacato, p̄ sola expectatione ac desiderio caelestis introitus la
 crymas fundunt amoris. Recte ^{pe} altare holocausti ^{Labrum} ponitur, in quo
 abluti sacerdotes ingrediuntur tabernaculū, & timiama dno incen
 dant. Duob; namq; modis lacrymarum & conpunctionum status distin
 gutur: quia primo necesse est quisq; ad dnm conuersus, p̄ his quaecommi
 sit peccatis ueniam fusis lacrymis precetur. Quod cōmutantib; dignis pe
 nitentiae fructib; longo tempore p̄fecerit, & estat ut securior de ac
 cepta peccatoꝝ uenia effectus, iam desideris in hiantib; opostet & ue
 nire temp; quo mereatur inter beatissimos angeloz choros faciē
 uidere sui creatoris. Quod qui ueracit̄ agit, nequuquam absq; lacry
 mis t̄ huius uitae longitū dinem, uel illius tolerat dilationē, dicens
 de ista: heu me, quod incolatus meus prolongatus est. habitauit cum hu
 bitantib; cedar, id est cum his qui in tenebris errorū ac scelerum uersan
 tur. Quod uocabulū cedar sonat, ipse iam p̄ p̄eug lucis gaudia sus
 pirans multū laboriosā duxi uitā, qui quantum caelestē patriā sitis,
 tantum uicinā prauoz, inter quos incola conuersus horreo. Dicens
 itē de illa: Sitiuit anima me ad dnm uiuū, quando ueniā & parebo
 ante faciem dī. Quam p̄fecto sitim quia sine lacrymis ferre nequibit,
 sequentia uerba declarant: Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac
 nocte. Ac si apte diceret: quo diutius uiuēda facie dī, ad quem uer

ps. 119

clenter sitio, differor, eodulcius pane lacrymarum, quasi in eius
memoriam fundo, reficitur. Igitur altare holocausti lacrymas
insinuat penitentiā de peccatis quae gesserunt. Altare incen-
si flēus exprimit gaudentium de bonis operib; quae dno iuuante
pfeecerunt. Ac desiderantium proemia, quae se accepturos dno
remunerante confidunt. Quinimirum flēus tantum precellit
priori, quantum aetamento aurum, quantum scā scōz ubi erat ar-
ca dñi, prior tabnaculo. In quo candelabrum & mensa dñi stabat,
& constat fuisse plata. post altare uero holocausti labrum erat
positum in quo laaarentur, quia daltare incensi in tabas. quia
nemo repente fit summus, sed p ficientib; meritis quisq; primo de-
bet & bella uitioz, deuincere. Deinde à conditore suo cum compunc-
tione lacrymarum supplex impetrare, ut p ingressu regni dul-
ces fundere flēus possit, qui p timore poenarum pridem fun-
debat amaras. Quid autē basis in qua idē labrum erat inpositū,
aptius quā ipsū desideriu regni & uitae celestis accipiat. Cuius
nimirum causa tanta fit, ut pfecti ac summi uiri cotidiano se lacry-
marum fonte diluant. & qd necdum pfecta ualeant uidento gau-
diū internae quietis, saltem suspirando degustent. Nam quia hoc
lauacro qd in tabnaculum & altare positum est, pfectorum
lacrimae figunt. Testantur ipsa uerba quib; dicitur, & mis-
sa aqua lauabunt in eu aaron & filius eius manus suas ac pedes.
Neq; enim quisquā de plebe ibi lauari, sed ipse pona rex iussit

in eu

est & filius, uidelicet sacerdotes gradus inferioris: Quod
magorū uirorum sicut perfectior uita, sic & conpunctio sol & eē
sublimior. Non autem hoc ita dicimus, quasi soli altaris ministri
huiusmodi conpunctionis uel possint habere, uel debeant
uistitiam: Sed memores sermonis beati petri ap̄ti, quocumque si
delib: loquens, de angulari lapide, qui est xp̄i, ait. & ipsam
quam lapis uiuus, sup edificamini domus spiritalis, sacerdotum.
sem, offerre ^{uobis} spiritalis hostias. & qd̄ ioh̄ in apocalypsin. Beatus inquit, Apoc. 20
& sc̄i qui habet partem in resurrectione prima in his secula mors
non habet potestatem, sederunt sacerdotes d̄i & xp̄i. Ammonemus
om̄s fideles in sacro sacerdotum nomine censerī, utpote membra
xp̄i, uidelicet sacerdotis ad eum. Quib: aut̄ beatus paulus ap̄tr, quid
uictimarum offerri debeant, ostendit dicit. Obsecro uos fr̄s misericordiam d̄i,
ut exhibeatis corpora ur̄a hostia uiuente, sc̄am, et
placentem. Non ergo solum ministri sacri altaris, sed & om̄ib: p̄fec
tis in quo cum q̄ gradu positus hoc lauacrum posuit moyses, qui ulex
d̄i generaliter cunctis fidelib: gratiam salutiferam conpunctionis
p̄dicauit. Qd̄ si in persona uicarij ipsum magnum pontificem
dn̄m saluatorem accipere uolumus, constat & iam eū huius aqua
labri prius quā ad altare oblaturos intrare eē locum: quia prius
quā t̄m̄iama sui sacros̄i corporis p̄pter salutem nr̄am in altari
crucis incendere, p̄nr̄o amore & iam lacrymas fudit, quod in re
surrectione lazar̄i celeberrime innotuit. Bene uē additur:

per. 2

Apor. 20

Rom. 12

55 Ucofferant in eo ^htimiana dno, ne forte moriantur. Mortis & em-
timenda est animae sp̄italis, & aeterna, si quid ad ministerium altari-
um electus ^htimiana orationum dō reddere negligit.

Mors timenda est, si quis ad sacro sc̄i mysteria absq̄ speciali ablutio-
ne conpunctionis intrare, & sc̄ach̄i communib: manib: tractare p̄-
sumit. Lauent ergo manus suas ac pedes in aqua labrae nei, & sic
ad altare accedant. Abluant ^h Lacrimis actus & incessus, ac de-
inde manus ad contingenda xp̄i mysteria p̄ferant, pedūq̄ gressus

aque

in aetria dñi ponant. Quod aquae p̄ceptum reor his qui eorum
dem sacramentoz p̄ceptione mundandi sunt: ut cautiore cura
prius actus suos cogitatusq̄ discutiant, eūntilent purgent: ac sic
ad partu cipanda fidei sacramenta p̄cedant: Ne audire mereantur

1. Cor. 10. 11

illud apti: Quicumq̄ enim manducat & bibit indigne, iudicium
sibi manducat & bibit, n̄ diiudicans ^{dñi} corp̄, id est nequaquā edulū
uiuipanis aecomunium aescarū uilitate cauta & sollicita est
mente secernens. Haec de labro & introitu ad altare possunt & iū

hoc modo multum utiliter accipi: quam uis principaliter illud
altare interna orationū sp̄italiū uota significat. Diligentius

55 uerō utiendū est qd̄ in conclusione subiungitur: Legitimum sem-

66 p̄iternum erit ipsi & semini eius p̄ successores ^{10. uob} et t̄semmlabrum
siue altare qd̄ fecit moyses, ablatū, si sacerdotiū qd̄ constituit
no uo eccl̄ae sacerdotio mutatum est, nihil omnino sempiternū
nā manet legitimum lauacri & incensi sp̄italis in uita fidelū:

quod p̄t̄m̄iam illius altaris, aquamq̄ illius labri typice
 signatum est: sicut & plura alia quae lex fieri iussit, siue p̄p̄uo
 agenda & celebranda p̄dixit, ad litteram quidē obserua
 ri cessarunt. Sed iuxta typicam intelligentiā sp̄italit̄ serua
 ri a sc̄is numquā cessabunt. Testante illo qui non uent̄ solue
 re legem, sed adimplere. Quia iota unū aut unus apex non
 p̄c̄eribit a lege, donec om̄a fuit. Nam & nr̄a humilitas ad
 illud sem̄ p̄t̄nd̄, de quo dictū est: quia legitimū semp̄ternū
 erit ipsi & semini eius p̄successiones. Non quidē de aaron stir
 pe nascendo, sed credendo in eum In quem aaron cum sc̄is eius
 eui credidit: de quo commissū est abrah̄: Quia in semine tuo
 benedicentur om̄s familiae terre. Quarū mentionem familia
 rum faciens isaia ait: Om̄s qui uiderint eos, cognoscent eos:
 quia isti sunt sem̄ cui benedix̄ dñs.

Matth. 5.

Gen. 22.

Esa. 61.

46 d. 1. 2.

EXPLICITUS EST LIB. III. BEDE PBI DE TABERNA
 CULO ET VASIS EIUS. AC VESTIBUS SACERDOTALIB.
 Audice la terra in telle